

romániai magyar sajtó

A Magyar Újságírók Romániai Egyesületének időszaki szakmai lapja • III. folyam, X. évfolyam, 2014. 2. szám • Ingyenes példány

Látogatóban Strasbourgban

Volt egyszer egy *Szatmári Magyar Hírlap* –
Muhi Sándor, Bumbulut Krisztina, Sike
Lajos, Bura László, Veress István írásaiból

A MI MAGYAR ADÁSUNK 1969-1985.
Simonffy Katalin összeállítása

„A mérleg nyelve a csalódások felé
billen” – beszélgetés Borsi Balázssal

Neumann-pályázat közzszolgálati tartalmakra

Idén huszonötmillió forintot szán a magyarországi Nemzeti Média és Hírközlési Hatóság (NMHH) az online közzszolgálati műsorszámok gyártásának támogatására. Ebből ötmillió forint határon túliaknak szól. A Médiatanács által koordinált Magyar Média Mecenatúra programban olyan, a világhálón elérhető videók, kisfilmek készítését támogatja, amelyek értékes időtöltést kínálnak a netezőknek. A Médiatanács célja, hogy a Neumann-pályázat támogatásának köszönhetően ne csak a televízió képernyőjén, hanem a fiatal generáció által elsősorattal használt interneten is értékes kulturális tartalmak jelenjenek meg.

A Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság (NMHH) Médiatanácsa legutóbbi ülésén döntött a Neumann János-pályázat 2014-es kiírásáról. Az ún. lekérhető (online) közzszolgálati médiatartalmak készítését ösztönző program többfordulós, a jelentkezőket folyamatosan fogadják. Minden hónap első csütörtökén zárják a beadási időszakot a keret kimerüléséig; az első forduló határideje szeptember 11., a legkésőbbi december 11.

Olyan pályázók jelentkezését várják, akiknek már van saját, nyilvántartásba vett lekér-

hető médiaszolgáltatási jogosultságuk, például online újságuk vagy vásárlási nyilatkozatuk a tervezett filmre egy ilyen szolgáltatótól. Az elbírálás során előnyt élveznek a magas látogatottságú honlapok.

A film időtartamában nincsenek előzetes megkötések. A nyertesek egyenként legfeljebb egymillió forint támogatásban részesülhetnek, és az elkészített filmet legalább egy évig elérhetővé kell tenniük a vállalt online médiafelületen.

Az NMHH Médiatanácsa a Neumann-pályázatot 2012 óta hirdeti meg. A mostani kiírásban először vehetnek részt határon túli pályázók is. A kiírásokon eddig összesen 36 alkotás részesült támogatásban közel 42 millió forint értékben.

További részletek:

http://mediatanacs.hu/cikk/163957/Ezutal_hataron_tuliak_is_jelentkezhetnek_az_NMHH_Mediatanacsanak_online_filmeket_tamogato_Neumannpalyazataras_sthash.5tUeGha1.dpuf

Forrás:

NMHH

Kommunikációs Igazgatósága

NEMZETI MÉDIA- ÉS
HÍRKÖZLÉSI HATÓSÁG
M É D I A T A N Á C S

Tartalom

- 4-7 Volt egyszer egy Szatmári Magyar Hírlap – Muhi Sándor, Bumbuluf Krisztina, Sike Lajos, Bura László, Veress István írásaiból
- 8 A MŰRE képviselete az Európai Parlament alakuló ülésén
- 9 Maksay Magdolna: Petőfi tér az utak városában...
- 10-11 Antal Erika: Riporttáborban Kalotaszegen
- 12-15 „Éltetni a reményt a képernyő erejével” – A MI MAGYAR ADÁSUNK 1969-1985. Simonffy Katalin összeállítása
- 16-17 Kiss Károly: XIV. Aradi Magyar Sajtó Napja – Értékkörzés és közösségépítés
- 18-19 Cseke Péter Tamás: Hírtelevíziók szereptévesztésben
- 20 Az újságírás felelősségvállalás is – médiatanfolyam a vajdasági Tiszaszentmiklóson
- 21-23 Szűcs László: „A mérleg nyelve a csalódások felé billen” – beszélgetés Borsi Balázssal (Reggeli Újság, Mind1.ma)
- 24 Bencze Mihály: Bukaresti Magyar Élet
- 25-27 Médiajövő erdélyi fiatalok szemével – Csiki Ottó, Szabó Csenge és André Krisztina Sarolta írásaiból
- 28-29 Száz éve írtuk – tallózás a Nagyváradai Napló 1914. augusztusi lapszámaiból
- 30 Barabás Zsuzsa keresztretjvénye
- 31 Pályázatok

romániai magyar sajtó

Alapítva: 1993
 Kiadja a Magyar Újságírók Romániai Egyesülete
 Felelős kiadó, felelős szerkesztő: Rácz Éva elnök
 Postacím: 540027 Marosvásárhely – Tg. Mureș, Tusnád utca 5. szám
 Web: www.mure.ro. Telefon: 0365-402-538. E-mail: mure@mure.ro
 Szerkesztette: Szűcs László. Műszaki szerkesztő: Benkő J. Zoltán.
 Készült az Europrint Nyomdavidálatnál, felelős vezető: Derzsi Ákos

RMDSZ

**COMMUNITAS
ALAPÍTVÁNY**

**TÁMOGATÓ AZ RMDSZ ÉS
A COMMUNITAS ALAPÍTVÁNY**

(F/el)számolás

Hány lap szűnt meg az elmúlt egy évben Romániában? Mennyivel szegényíti egy lap megszűnése a romániai magyar sajtót? Hány újságíróat érint? Mennyire terheli őket a nyomdaköltség? Milyen hatása van egy magyar lap megszűnésének a társadalomra (a magyarságra, a megmaradásra)? Még sorolhatnám, milyen kérdéseket tettek fel kollégák az elmúlt időszakban. Mindezeket annak kapcsán, hogy Szatmár megyében megszűnt egy magyar nyelvű napilap.

Miután legutóbbi számunkban arról írtunk, hogy a Gyergyói Kisújság (átmenetileg?) áttért az internetes megjelenésre, újabb nyomdászágú terméktől kellett búcsút vennünk. Megszűnt a Szatmári Magyar Hírlap, azt követően, hogy hazai magyar tulajdonnal (is) induló évei után, hazai román (liberális politikusi) tulajdonba került. Mert a magyar tulajdonos már akkor nem tartotta nyereséges vállalkozásnak a lapkiadást. Úgy tűnik, Szatmár megye magyarsága – és a helyzet sok más erdélyi megyében is hasonló – nem képes eltartani két magyar nyelvű napilapot. Optimizmusra ad okot, hogy megmaradtak a rádiók, a tévés tudósítócsoportok, s megmaradt a nagyobb hagyományú Szatmári Friss Újság, amelyre – legalábbis én ezt válaszoltam egy újságírói kérdésre – az a feladat hárul, hogy két-tő helyett egyedülként biztosítsa írott formában a helyes, pontos tájékoztatást. Reméljük, ebben segítségükre lesz az is, hogy válogathatnak a már gyakorlatra szert tett hírlapos kollégák között.

És a sors úgy hozta, hogy aznap, amikor a Hírlap utolsó száma elhagyta a nyomdát, a MŰRE elnöke épp Szatmárról indult Aradra, ahol az Aradi Magyar (írott) Sajtó Napját ünnepeltük a Nyugati Jelen szerkesztőségének jelenlegi és korábbi tagjaival. A fíntor annál is erősebb, mert a szerkesztőségben kevés a fiatal, és mert csupa szórványban lapot fenntartani ma sem könnyű. Mégis, úgy gondolom, nem a szórványvidék adja majd a következő megszűnő magyar lapot, hanem sokkal inkább a fönt említetthez hasonló helyzet, földrajzilag nem is oly távol a mostanától. Mert Bihar megyében a román laptulajdonos információim szerint többször okozott nehéz perceket a magyar újságíróknak. Legyen szó akár arról, hogy a magyar sajtótájékoztatón készült anyagot („holnaptól”) csak fizetés ellenében jelenteti meg, vagy, ami sokkal súlyosabb, hogy a már leköszönt, de még felmondási idejét töltő főszerkesztő kórházba kerül. (Igaz, korábban is hallottam már olyan újságíróról, aki főszerkesztője miatt került orvoshoz.)

Szóval, ezen a héten sem irigyeltem magunkat, újságírókat, médiamunkásokat. De még néhány hét, és a következő rendezvényeinken sokan irigyelnek majd minket. Következő konferenciánkat és az őszi közgyűlést azon a strandon szervezzük meg, amelynek képeit legutóbbi lapszámunk hátsó borítóján mutattuk meg.

Találkozunk szeptember 19-21. között Nagykárolyban!

Rácz Éva

A MŰRE 2014. szeptember 19-21-i nagykárolyi rendezvényének – Vidékről vidékre, újságírók erdélyi magyar értékek nyomában – támogatója a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt.

Volt egyszer egy *Szatmári Magyar Hírlap*

Miután az év elején felfüggesztette melléklete kiadását, júliusban beszüntette megjelenését a közel egy évtizedet megélt romániai magyar napilap, a *Szatmári Magyar Hírlap*. Az előzményeket, a megszűnéshez vezető okokat, illetve a társadalmi környezetet őt, a Hírlapot közelebbről-távolabbról ismerő kollégánk, zömében a napilap, illetve a Szamos munkatársai összegzik.

Az utolsó szó jogán

A *Szatmári Magyar Hírlappal*, a Szamos című kulturális melléklettel szinte megalakulása óta állandó munkatársi viszonyom volt, főleg a Szamosban sok írásom jelent meg, a kiadványnak évekig szerkesztőbizottsági tagja voltam. (...) Volt olyan lapszám, amely 3-4 egész oldalas írásom tartalmazta, ezért tartottam furcsának azt, hogy a kulturális melléklet megszűnéséről, annak okairól még azt a 4-5 belső munkatársat sem értesítették, akiknek a kiadvány a fennmaradását köszönhette. (...) Naivitásom és tájékozatlanságom egyik kézzel fogható bizonyítéka, hogy a 2014-es előfizetésem is egész évre szól. (...)

Számomra január végén vált nyilvánvalóvá, hogy a Szamos végérvényesen megszűnik, arról, hogy a *Szatmári Magyar Hírlap* is rövidesen erre a sorsra jut, nemrég értesültem. Jó alkalom ez arra, hogy köszönetet mondjunk mindazoknak, akik íróként, olvasóként, szerkesztőként, fenntartóként önzetlenül kitartottak mellette, úgy tűnik közülük néhányra a következőkben is számíthatunk.

A fentiek pótlására, behelyettesítésére a magam szerény eszközeivel két kulturális oldalt hoztam létre a Facebookon: *Szatmári Kultúra* (2014. február), *Régi Szatmár* (2014. július), ahol eddig képek, cikkek, írások, reprodukciók, helytörténeti munkák, dokumentumok, fotók százait közöltem, és közlöm folyamatosan. Naponta legalább 7-8 állandó rovat anyagát újítom fel. Az oldalaknak már több ezres olvasótábora van, több tucat munkatárssal dolgozom Romániából, Németországból, Magyarországból, Franciaországból; angolai, kanadai, ausztráliai, olvasókról is van tudomásom. Román nyelvű írásoknak és hozzászólásoknak is helyt adok, és örömmel fogadom minden új munkatárs, érdeklődő jelentkezését.

Muhi Sándor

Nem folytathatjuk az utat

Amikor több mint öt és fél évvel ezelőtt betoptam a *Szatmári Magyar Hírlap* szerkesztőségébe, ideges, megszeppent kezdőként, rengeteg gondolat kavargott a fejemben. Vajon képes lesz-e tartani az iramot a „nagyokkal”? Megfelelek-e majd az olvasók bizalmának? Sikerül-e nap mint nap hitelesen tájékoztatni a szatmáriakat mindarról, ami velük, velünk történik? Aggodalmam azonban hiábavaló volt. Egy érett és komoly, de annál barátságosabb csapat fogadott, akik minden tőlük telhetőt megtettek azért, hogy ne csak a beilleszkedés menjen könnyedén, hanem a szakmai fortélyokat is elsajátítsam. (...)

Emlékszem a pezsgőbontásra, amikor a 4500. előfizetőnket ünnepeltük, az ezredik és később a kétezredik lapszám megjelenésére, azokra az alkalmakra, amikor Aranyos Amália és Szabó Kinga kollégáim vidám meglepetéseinek hála, a közös ünnepek további erőt, kitartást adtak a *Szatmári Magyar Hírlap* csapatának ahhoz, hogy a monoton, szürke hétköznapiakban is megpróbáljuk megállni a helyünket.

Azok a sötét napok és hetek is bennem élnek, amikor 2011-ben elvesztettünk egy született újságíró, Fodor Istvánt, aki riportertarisznájából az olvasók kezébe nap mint nap őszinte történeteket csempészett a Szatmár megyei emberek életéről. Hiánya óriási űrt hagyott a szerkesztőségben és a Hírlap hasábjain. Nem sokkal később ismét búcsúznunk kellett: néhány hónap leforgása alatt kolléganőnk, Debreczeni Éva is itthagyt bennünket. A helyesírási hibák és a helytelen mondatok rettenthetetlen kigyomlálóját, olvasószerkesztőnket súlyos betegség vitte el.

Nehezen, de folytattuk a munkát, új kollégák érkeztek és többen távoztak a „régiek” közül, de mindannyian bíztunk a folytatásban. Bár többször terjesztették a *Szatmári Magyar Hírlap* halálhírét, mi tudtuk, hogy menni kell tovább. Most azonban megtorpantunk, nem folytathatjuk az utat.

Ma az olvasók lelkes támogatására, kitartására és a sikerekre, örömökre emlékezem, megköszönve a bizalmat, amivel a Szatmár megyeiek kísérték engem, minket az elmúlt évek során.

Bumbuluț Krisztina

Mindnyájunk szégyene

Száz éve az akkori Szatmárnémetinek 30 ezer lakosa volt, döntő többségében magyarok. Ez a nem túl nagy közösség eltartott négy újságot, köztük olyanokat, mint a *Szamos*, amely minden idők legjobb szatmári lapjának számít. A mai város lakosságából közel 40 ezer magyar és képtelen eltartani két újságot, jóllehet anyagiilag több lehetősége volna erre, mint elődeinek. (...)

Fájó, hogy alig pár hónappal a *Szamos* után a Hírlap is leáll. Mind a 40 ezer szatmári magyar szégyene, hogy ez bekövetkezhetett. Igen, mindnyájunk szégyene, különösen, ha arra gondolunk, hogy vannak erdélyi városok, ahol jóval kisebb számú magyarság ilyen vonatkozásban többre képes, mert jobban összetartanak és a magyar újság életfontosságú számukra. Mindenekelőtt Zilahra célzok, ahol a *Szilágy-ság* közeleti lap mellett évek óta egy rangos irodalmi folyóirat, a *Hepehupa* rendszeresen megjelenik. Többen vagyunk, akik helyi közlési lehetőség hiányában a Hepehupában publikálunk. Amire az is okot ad, hogy a másik, immár egyetlen szatmári magyar lapnál, a *Friss Újságnál* még nem vették észre, hogy már csak betyárbecsületből is valamelyest nekik kellene pótolniuk a hiányt egy kisebb heti vagy akár havi kiadású melléklettel. Nagyvárad meg egyenesen császár Szatmárhoz viszonyítva, hisz ott öt magyar kiadvány jelenik meg. Pedig Váradon is csak alig tíz-tizenötezerrel van több magyar lakos, mint nálunk.

A magyar sajtó szempontjából ilyen szerencsétlen helyzetben, mint augusztus elsejétől lesz Szatmárnémeti, még Ceaușescu nyíltan magyarellen éveiben sem volt. Mert még akkor is a Szatmári Hírlap mellett ilyen-olyan mellékleteket még ki lehetett adni. Csak reméljük, hogy érdekvédelmi szerveztünk, az RMDSZ végre észreveszi, hová sülyedt a helyi magyar sajtó és tesz azért, hogy közösen mielőbb megtaláljuk a kivezető utat. (...)

Mint aki 52 éve szolgálja az erdélyi magyar újságírást, tapasztalatból tudom: egy új lap indítása többszörösen többbe kerül, mint egy meglévő továbbéltetése. Nemcsak a *Friss Újság* példája, de számos székelyföldi példa is bizonyítja, hogy jól menő magáncégek, s jól felkészült közgazdászok sikeresen és jövedelmezően menedzselhetnek újságokat. Szatmárnémetiben hány sikeres magyar vállalkozás van? Akár több száz. Elképzelhetetlen, hogy ne lenne legalább tíz-húsz olyan menedzser, cégvezető, akinek a *Szatmári Magyar Hírlap* ne mozgatná meg a fantáziáját! (...)

Sike Lajos

Születésnapokról, elmúlásról

Kilenc éve, 2005 tavaszán híre kelt, hogy a szatmári média egy új lap magyar nyelvű lap megjelenését várják. Valamikor június elején szereztem róla tudomást, amikor Szilágyi Ferenc, a Silcomprest Kft igazgatója hívására elmentem a cég székhelyére. Beszélgetésünk alkalmával elmondta, hogy vállalata támogatásával egy új magyar helyi lap kiadását tervezi.

Szándéka kapcsán a szakmai körökkel, szatmári értelmiségiekkel is sokat vitatták, kelle Szatmárnémetinek (Szatmár megyének) még egy napilap, elszegényedő világunkban lesz-e elég előfizetője/vásárlója. Az is szóba került, hogy napjainkban az (újság)olvasási kedv hanyatlóban van, s a média hangos-képes formái (a televíziók műsorai) igencsak lefoglalják az emberek (szabad)idejét. S azok, akik újságot olvasnak, többnyire csak a lap(ok) egy-egy oldalára, rovatára kíváncsiak. (...)

Az 1990-es éveket követően Romániában megindult gazdasági és társadalmi fejlődés és átalakulások folyamatában a városban (megyében) megjelenő napilap mellett – úgy tűnik – igény volna még egy lapra, amelyik a tájegység magyar lakossága életével és törekvéseivel foglalkozik, természetesen nem elszigetelődve az ország egészének fejlődési irányától.

Aztán rátért a találkozásunk lényegi kérdésére, közölte, hogy azt szeretné, ha elvállalnám a lap főszerkesztői tisztségét.

Azonnal és egyértelműen kijelentettem: nem vállalom.

– Miért? – kérdezte.

– Nem az én asztalom. Tudom ugyan, hogy ez milyen jellegű tevékenységeket kíván, de úgy gondolom, mindez nem olyan, ami hozzám illő. Igaz, hogy több irányú publicisztikai tevékenységet fejtettem ki, viszont elsősorban nyelvésznek tekintem magam, s e minőségemben az alkalmazott nyelvészet témakörében (nyelv-művelés) napilapban is jelen lehetek, de a szerkesztőségi munka megszervezését nem érzem hozzám illőnek. Ráadásul még mindig vannak óráim a Babeș-Bolyai Tudományegyetem Pszichológiai és Neveléstudományok Kara Szatmárnémetibe kihelyezett tagozatán. Ebből következően napi rendszerességhez kötődő, sok időt igénylő szerkesztőségi munkát nem vállalhatok. Attól nem zárkozom el, hogy a lap munkatársait, a fiatal újságírókat segítsen, de minden hivatalos tisztség és cím nélkül. (...)

A fentiekben tehát egyetértettünk, úgy is mondhatnám, hogy megegyeztünk.

– Jó lenne, ha megismerkednék a születendő lap munkatársaival, elképzeléseikkel, megnézném a jövődő szerkesztőség székhelyét –

SZATMÁRI HÍRLAP
A MI NAPILAPUNK

mondta Szilágyi Ferenc, és levitt az épület földszintjén már félig-meddig be is rendezett terembe. (...) Közülük többen az újságírói szakmában már járatos szerkesztők voltak, mások a szakmában fiatalabbak vagy éppen most indulók.

A társadalmi-gazdasági fejlődésünkre vonatkozóan azzal mindenki egyetértett, hogy ez egy gyorsuló világban történik, ilyenben élünk, ugyanakkor egy sok szempontból egységesülő (globalizálódó) világ részei vagyunk, illetőleg részeivé válunk. Azt is megállapítottuk, hogy ennek a világnak a törvényei nem azok, amelyeket megszoktunk, illetőleg megéltünk.

Megállapítottuk, hogy a nagyvilág politikai-gazdasági válságai a mi világunkra is hatással vannak, s a politikai dzsungelháborúk híreit ma már a média (a televízió) naponta házhoz szállítja, ugyanakkor azt is, hogy az integrálódó világban a mérhetetlenül gyarapodó technikai és orvostudományi eredmények mellett feje tetejére áll nem egy, az emberiség fejlődése folyamán kialakult érték is. (...)

A lap címében szereplő *Szatmári* jelző két jelentést hordoz. Egyrészt a lap kiadása helyére (Szatmárnémeti) utal, de talán fontosabb jelentéstartalma: Szatmár népének szól. Szatmár, mint történelmi-földrajzi térség sajátos magatartásformát alakított ki a régió etnikailag sokszínű népében. Ezt a magatartást tovább árnyalták a térséget alkotó kistájak (Avas, Bükk-alja, Nagykároly környéke, Szamoshat, Túrhat) sajátosságai, de a térség egységesítő jellege tovább élt, s áterjedt – esetünkben – a mai, közigazgatásilag többször átszervezett (romániai) Szatmár alkotóelemévé vált ugocsa, szilágysági kistájakra is. A térségről mindnyájan valószínűsítettük, hogy előbb-utóbb az egyesülő Európa részévé válik, amelyben a táj lakói azonosságtudatukat remélhetőleg továbbra is többé-kevésbé meg fogják őrizni. Ezt a sajátosságukat és igényüket nem kell provincializmusnak tekinteniünk, elzárkózásnak a nagyobb (országos, határokon átvívelő) közösségektől. Olyan vonás ez, amely az emberi társadalom évezredek hagyományain alapul, amelyet befolyásolhat az egész világon megjelent globalizációs törekvés, eltörölni azonban valószínűleg soha nem fog. (...)

A cím másik jelzője, a *Magyar* elsősorban azokhoz szól, akik ezt a nyelvet beszélik, akik e néphez tartozónak vallják magukat. Ez nem jelent valamilyen nemzeti elzárkózást, önmagába zárkózást. A lap (amint a nép is) a törekvéseiben az egyetemes nemzet szemszögéből akar cselekedni, úgy, hogy az ne fulladjon pro-

vincializmusba. A magyarsághoz tartozás jelzése nem jelent nacionalizmust. Az önazonosságtudat nem azonosítható és nem helyettesíthető nacionalizmussal. (...)

A lap nem akar a különböző pártok csatározásaiban és háborúiban részt venni. Szívesen hozzájárul hiányos történelmi ismereteink, csonka és szervesetlen léttudatunk elemeinek pótlásához, a mai nemzedék ugyanis a múlt számos kérdéséről csak a célzatosan kialakított nézőpontok alapján hallott, sokan pedig kritikátlanul elfogadják az így hallottakat. De csak valós tényeket közölnek, a társadalomba korábbi időszakokban beleivódott jelenségeket: mítoszteremtést, bűnbakok képzését, az ellenségkép állandó ébrentartását kerülni kívánják.

A *Szatmári Magyar Hírlap* tehát elsősorban a térség mindennapi életéről fog írni, rovataiban az olvasók lehetőleg minden rétegét megszólítva. A szerkesztők szeretnék, ha írásaik elnyernék Szatmár megye lakosainak tetszését. S ha már a lap közszolgálati vonását említették, azon elv alapján, hogy a lap van az olvasókért és nem az olvasók a lapért, a szerkesztőség nyitott minden olyan kérdésre, amely az embereket foglalkoztatja. (...)

Három hónap múltán, szeptember 30-án megszületett a napilap. Megérkezését sokan várták, bizonyossága volt a sok szóban és/vagy telefonon történő érdeklődés. A hetilap utolsó, szeptember 29-i számában jeleztük: a lap másnaptól – vasárnap kivételével – a hét minden napján megjelenik. A szerkesztők üzenete: érezzék magukénak, hozzájuk szólónak a lapot. A napilappá válás előtt az egyik olvasó megkérdezett: „Na és milyen jelszóval indul a napilap?” A szerkesztői munkaközösség a munka lázában semmilyen ösztönző, mozgósító jelszóra nem gondolt. Én sem tudtam ilyenre előrukkolni. Az olvasó viszont megfogalmazta: legyen a jelszó: VEDD ÉS OLVASD! Így ez lett a másnap megszülető napilapot beajánló írás címe, mozgósító jelszava.

Elkezdődtek a napilap megmértetésének évei. A lapterjesztés küzdelmei: a terjesztés a megyeszékhelyen, aztán a megye többi városában és vidékük magyarok lakta falvaiban, a példányszám emelésének lehetőségei és módja, a témák változatosságának biztosítása, az írások színvonalának folyamatos javítása. Ismételten felbukkanó gond volt elégséges tapasztalt újságíró alkalmazása, valamint az újságíróknak jelentkezett fiatalok alkalmasságának kérdése.

Napilap korában született meg a *Melléklet* címen megjelenő időszakos kulturális kiegészítő.

A tíz esztendő néhány Hírlap címdala

szítójé. Három év után a kistestvér elérte, hogy ő is nevet kapjon, 2008-tól négy éven át havonta *Szamos* néven művelődési lapként jelent meg. Ekkor azt is elérte, hogy megjelenése évfolyamát is jelöljék. A kulturális mellékletet Veress István szerkesztette, s még négyen-öten írták. Általában terjedelmesebb írásokat közölt, irodalmi, történelmi, helytörténeti, képzőművészeti, néprajzi és nyelvművelési, nyelvészeti témakörökben.

Évek óta időszerű a kérdés, hogy az internet térhódítása korábban meddig maradhatnak életben az írott sajtó termékei. Főként akkor, ha az írott sajtó nem az államé, hanem magántulajdon.

Érthető, hogy az adott hazai gazdasági viszonyok között (a körbetartozások világában) magáncégek nem igen vállalkozhatnak (főként nem román nyelvű) nyomtatott sajtó életben tartására, ez elsősorban a pártok lehetősége, választóik befolyásolásának eszköze. Érthető tehát, hogy a Silcomprest kft lemondott a *Szatmári Magyar Hírlap* fenntartásáról, s a lap magyar olvasóközönsége hálás lehet Dumitru Păcurarunak, amiért átvette és több éven át működtette a lapot. (...)

Egy lap megszűnése mindig hiányérzetet teremt. Az olvasók több rétegének hiányozni fog a megszokott ismerős, a világhálón mind intenzívebben keresők ezt egy-kettőre át fogják hidalni. Muhi Sándor kezdeményezésének, a *Szamos* pótlására világhálón létrehozott két oldalának – *Szatmári kultúra*, *Régi Szatmár* – már sok ezer látogatója van, immár nemcsak Szatmár megyében élők, hanem külföldiek is sokan látogatják. Ma már anyagtorlódással is küzd. A változó világ jele. (...)

Kosztolányi Dezső egyik írói üzenetében az írás művelői számára célul tűzte: „Azt a lelket és nyelvet, amelyet rövid időre kaptunk, új szellemmel fényezve, csorbíthatatlanul át kell adnunk utódainknak.” Úgy érzem, hogy a *Szatmári Magyar Hírlap* szerkesztői, munkatársi gárdája e tekintetben a kilenc évet meghaladó tevékenysége folyamán nem vallott szégyent.

Bura László

Piacgazdaság és kisebbségi sajtó

A *Szatmári Magyar Hírlap* piacról való eltűnése kapcsán ismételtelen érdemes elgondolkozunk a kisebbségi sajtó és a piacgazdaság viszonyáról. Egész pontosan a magyar nyelvű írott sajtóra, azon belül is a napilapokra gondolunk, amelyek a rendszerváltás nagy lendületében kivétel nélkül magánkézbe kerültek Erdélyben, s a piacgazdaság körülményei között

próbálnak, illetve néhányan már csak próbáltak talpon maradni. Annak idején elsikkadt a figyelem előteréből az a kérelhetetlen tény, hogy a piacgazdaság nincs tekintettel semmiféle hivatástudatra, elkötelezettségre, népszolgálatra, amely eszméket pedig a szóban forgó szerkesztőségek egytől egyik magukénak vallották. Az első időkben mindennél fontosabb volt ez a szolgálat, mindenki úgy tekintette, hogy a lapok a kisebbségi közösség fennmaradásának, gyarapodásának, információkkal való ellátásának fontos intézményei. Ehhez a jobbra önként vállalt szolgálathoz a közösség természetes haszonélvezőként viszonyult és viszonyul, de csak olyan mértékig, amennyit az újságért kifizet. Kisebbségi sajtó esetében a hirdetések is vékonyabban csordogálnak a kasszába, holott ezek nélkül még a többségi nyelven megjelenő lapok is ellehetetlenülnek. Az előállítási költségek ugyanis általában magasabbak, mint amennyit az előfizetésért, vagy egy-egy lapszámért el lehet kérni, a különbözetet a hirdetések hivatottak biztosítani. A hirdető számára a hirdetés is befektetés, megtérülése annál valószínűbb, minél nagyobb közönséghez szól. Ez olyan megyékben, ahol a kisebbség tényleg számbeli kisebbség – kivélt képez a Székelyföld – eleve kétséges.

Szólnunk kell arról is, hogy az elektronikus írott sajtó megjelenése sem kedvez semmiféle nyomtatott sajtóterméknek. A lapok eleve másnapos híreket tudnak közölni, s amikor megjelennek, a tájékozódni vágyó olvasók már nem csupán a rádiók és a televíziók híradásaiból, hanem az internetes hírlapokból is értesülhetnek mindarról, ami érdekli őket. Nem tudjuk, mit hoz ezen a téren a jövő, hova fejlődnek a tömeg-tájékoztatás eszközei, jelenleg annak vagyunk tanúi, hogy az írott sajtó világszerte nehéz helyzetben van, ha pusztán a szabad verseny körülményei közt képzelet el létét. Nagy hagyományú amerikai lapok is beszüntették a nyomtatott újság előállítását, s csupán internetes változatuk olvasható előfizetés fejében. Eme új helyzethez való alkalmazkodásnak tekinthetjük azt is, hogy az összes nyomtatott lap egyúttal internetes honlapot is működtet.

Kisebbségi vonatkozásban felértékelődnek az állam által finanszírozott orgánumok, köztük is elsősorban a kolozsvári és a marosvásárhelyi rádiók, amelyeknek nagy a hallgatottságuk az említett két város vonzáskörzetében.

Itt tartunk tehát, s ilyen körülményekre figyelemmel kell tudomásul vennünk azt a tényt, hogy a *Szatmári Magyar Hírlap* közel évtizednyi szolgálat után leteszi a lantot.

Veres István

Petőfi tér az utak városában...

Maksay Magdolna és Újvári Ildikó július 14-16. között, az Európai Bizottság elnökének megválasztása idején járt a MÚRE képviselőjében Strasbourgban.

Tudtam: itt található az Európai Parlament, az Európa Tanács és az Emberi Jogok Európai Bírósága. Azt is olvastam, hogy a város Franciaország kulturális és történelmi városa címet viseli. Elképzeltem az Ill-folyócska színterén elterülő, a világörökség részeként védelmet élvező, történelmi városmagot.

Amit láttam, egészen más volt. Még az elképzeltnél is érdekesebb, szebb.

Strasbourg igazi kétarcú város. Míg egyik felén, a hatalmas üvegpalatokban egy egész kontinens jövőjét meghatározó döntések születnek, Kis-Franciaországgént emlegetett belvárosát romantikus és kisvárosi hangulat jellemzi, ahol a bagett- és kávéillattal fűszerezett, álmos és hamisítatlan francia nappalok kéz a kézben járnak a pezsgő éjszakai élettel.

Elsőként az Európa jövőjét meghatározó épületről és a benne történekről. Az Európai Parlament Starsbourg-i épületében harmadik nap is könnyen eltévedtünk a keskeny folyosókon, a folytatás nélküli mozgólépcsőkön. Nem hiába, azt mondják, ezt a befejezetlen üveg-kreációt egy börtönöket tervező mérnök találta ki...

Az EP havonta csak négy napot tölt Strasbourgban, ekkor vannak a végső plenáris szavazások. Mi a július 15-i ülésen voltunk jelen. Ekkor az Európai Parlament nagy többséggel választotta meg az Európai Bizottság elnökévé Jean-Claude Juncker luxemburgi politikust, akit június 27-én az Európai Tanács jelölt a posztra. A tisztséget jelenleg betöltő José Manuel Barrosót novemberben váltja majd az új elnök.

Szintén ez a befejezetlen üvegpépület adott otthont július 16-án annak a megemlékezésnek, amelyről aztán utunk a Petőfi térre vezetett. Winkler Gyula RMDSZ-es EP-képviselő meghívására a kalotaszentkirályi születésű Okos Márton is eljött Strasbourgba, aki maga is tagja a MÚRE-nak. Huszonöt évvel ezelőtt Juhos Gáborral együtt Budapestről gyalog indult el Strasbourgba. Három pár cipővel és

egy hátizsákkal gyalogoltak végig Európán. Így tiltakoztak az erdélyi falurombolás ellen.

Idén ismét Strasbourgban, a három pár lejáró cipővel, de immár autóval, Winkler Gyula képviselő meghívására megérkezett az utak városába Okos Márton. A megemlékezésen az erdélyi újságírók mellett jelen volt Sógor Csaba EP-képviselő, valamint a szlovákiai magyar EP-képviselő. Több fotó, német és francia nyelvű újságcikk igazolta a 25 évvel ezelőtti „zarándoklatot”. A gyaloglás kezdetén még románként írt róluk a sajtó. Idővel sikerült elmagyarázniuk, ők erdélyi magyarok.

Nem csupán a falurombolás ellen, hanem a szabadságért is gyalogoltak – mesélte picit meghatódva visszaemlékezésében Okos Márton. Negyedszázada Strasbourgban tiltakozó nyilatkozatot nyújtott be az Európai Parlament és a Nemzetközi Emberi Jogi Intézetbe Okos Márton és Juhos Gábor. 1989 júliusában ez utóbbi így fogalmazta meg küldetésük célját: „Szeretném megérni azt a napot, amikor egy olyan világ jön el, amelyben az ember megszabadul az elnyomástól, a nyomortól és szabad lesz.” (*Új Tükör* 1989. július-augusztus)

Július 16-án Okos Mártonnak és barátainak SZABAD volt emlékezni a 25 évvel ezelőtti történetekre és SZABAD volt virágot helyezni Petőfi Sándor strasbourgi emlékművének.

A szabadság jegyében hadd szóljak néhány szót Strasbourg másik, romantikus, kisvárosi hangulatáról. Az utak városában való tartózkodásunkat a szinte négy évszázadon át épült Cathédrale Notre-Dame-de-Strasbourg épülete „határolta”. Ezzel a homokkőből épült katedrálissal találkoztunk először a városba érkezésünkkel. Elbűvölt a „csonka” katedrális mérete. Csonka, mert egyik tornya csak a tervekben létezik, soha sem építették meg. 142 méteres magasságával a világ 6. legmagasabb temploma. Első látásra annyira megbabonázott, hogy ottiltünk utolsó napján visszatértünk Hozzá. Még egyszer megcsodáltuk a homlokzaton a középkori szobrászat remekeit, belül a gyönyörű, színes ablakokat, és a híres asztrológiai órát.

A MÚRE képviselete az Európai Parlament alakuló ülésén

A Magyar Újságírók Romániai Egyesületének elnöke és a Becsületbíróság elnöke is részt vett a májusban megválasztott új Európai Parlament alakuló ülészakán. Winkler Gyula (RMDSZ) EP-képviselő meghívására, június 30. és július 3. között, a Strasbourgba utazott küldöttség tagja volt még egyesületünkől Rácz Éva és Mózes Edith mellett Ambrus Atila és Karácsonyi Zsigmond.

A június 30-i repülőút (és az azt követő kellemes esti városnézés) után, július 1-je teljes napja az EP jól ismert toronyépületében telt. Ottlétünk alatt, a Európai Parlament nyolcadik elnökének Martin Schulz szocialista képviselőt választották, 409 támogató szavazattal. Emellett 14 alelnököt és 5 háznapot választottak, illetve megalakultak a parlamenti szakbizottságok.

A 28 tagállamban jegyzett nemzeti mozgalmak és pártok közül 186-nak van EP-képviselete. Az új parlamentben az Európai Néppárt a legnagyobb létszámú csoport: 221 tagja majdnem 30 százalékot jelent az EP-ben. (Ehhez a csoporthoz tartozik az RMDSZ-frakció is.)

Régiek és újak tekintetében teljes egyensúly alakult ki: a testület felét újraválasztották, a másik fele pedig most kezdi meg első mandátumát. Görögország teljesen megújult csapattal került be. Romániából 12 az új és 20 az újraválasztott képviselő.

A nők és férfiak sokat vitatott arányát tekintve, az 1979-ben alakult parlament 84-16%-

os arányához képest, a most alakult testületben a férfiak aránya nem éri el a kétharmadot, a nők már 37 százalékot tesznek ki. Romániát 32-en képviselik a testületben, közülük 22 férfi, 10 nő. A nemek arányában az egyik végletet Málta képviseli, ahol a képviselők kétharmada nő, a másik véglet pedig Litvánia, ahol arányuk nem éri el a 10%-ot.

A legfiatalabb európai képviselő Dániában jutott mandátumhoz: Anders Primdahl Vistisen alig 26 éves; a legidősebb pedig a görög Emmanouil Glezos, aki már 91 éves is elmúlt. Románia korelnök képviselője Theodor Stolojan korábbi kormányfő.

A formaságokkal tarkított beléptetésre várva egyébként megnézhattuk az választásokkal kapcsolatosan kiírt fotópályázat nyertes alkotásait (és sorozatait). A fotóversenyt még januárban írta ki az EP, arra kérve követőit a közösségi médián keresztül, hogy pályázati időszakként küldjék be egy-egy témához kapcsolódó alkotásaikat. Májusban hirdették meg az utolsó témát, amely a május 22-25. közötti választásokhoz kapcsolódott: *Úton a választás felé – a választások napja* (Auf dem Weg zur Wahl – der Wahltag; On the way to vote – election day; En route pour aller voter). Ennek nyertese Simeon Lazarov (Bulgária), aki a kiállítási pannón idézett indoklása szerint, az utcán sokféle emberrel találkozott, és mindegyiküktől azt kérdezte, miért megy el szavazni. Képein keresztül szerette volna bemutatni, miért kell mindannyiunknak elmennünk szavazni, és hogy célunk közös: egy jobb Európa.

Nem hagyhatom szó nélkül a hajókázást. Mint említettem, a várost az Ill folyó szeli át, amelynek szigetén a világörökség részét képező óváros található. A folyó mellett hangulatos csatornákon hajózhattunk, megcsodálva a németalföldi építészeti stílusban épült szebbnél-szebb házakat.

Strasbourg Elzász tartomány fővárosa, jelképe a gólya. Úgy tartják, évről-évre ők hoz-

zák el a tavaszt a városba. Amikor csökkent a visszatérő gólyák száma, a lakosok fészkeket készítettek, azóta sok gólya ott marad télen is. A boldogság és a hűség jelképe. A sok szép emlék, fénykép mellett én is egy plüss gólyát rejtettem poggyászomba. Ő a boldogság és a hűség mellett a köszönet és a szabadság jelképe is az én értelmezésemben.

(Maksay)

Riporttáborban Kalotaszegen

Tisztaszobák, népviselet, élő hagyományok, életút-interjúk, helyi sajátosságok, a globalizáció hatásai, elfeledett munkaeszközök és gépek, templombelsők, építkezések tegnap és ma, a hely vonzása, a fiatalok otthonmaradása, illetve távoztása – ezek voltak nagyjából a témái annak a riporttábornak, amelyet Kalotaszegen, a Váralmás községhez tartozó Farnason (Szilágy megye) ötödik alkalommal szervezett a Magyar Újságírók Romániai Egyesülete július 3-6. között.

A tábor célja a Farnason és a környező településeken, elsősorban Zsobokon 2014 nyarán talált állapotok feltárása és rögzítése volt a szociográfiai riport eszközeivel. A feltáró munka eredményeként hamarosan riportkötetet publikál az egyesület.

HANGULATLAP 1

Krúdy-fröccsös élmény, rendhagyó utóizzal

A Krúdy-fröccsöt kilencven százalék borból, és tíz százalék szódavízből keverik. A mi farnasi látogatásunkat is kilencven százalék kellemes élményből, és tíz százalék kellemetlen meglepetésből keverte a Fennvaló.

Szívélyes fogadtatás, isteni vacsora, kedves emberek mindenütt. A riporthoz való anyaggyűjtés során a szomszéd faluba, Zsobokra is ellátogattam. Mindenki kedvesen, szívesen nyilatkozott, akkor sem fogyott el a türelmük, amikor már faggatózni keztem. Ugyanez elmondható a farnasiakról is. Az egyik néni még túrós buktát és bodzaszörpöt is csomagolt. Az esti kártyázás közben bizony mindenki nyúlt is a finomság után. Jaj, hát a kártyázás... nem képzeltünk el estét nélküle. Éjszakába nyúlóan nevetgeltünk a

lapok mellett, összehozott bennünket. Ezáltal szövetségeseinké váltunk.

Néha egy-egy bornak olyan íze van, amit nem tudsz szavakkal leírni. Ilyenkor csak ízlelgeted, emésztgeted, és élvezed az utóízét. Ez a hétvége is olyan volt. Különleges. Tartalmas. Még élvezni szeretném a tábor utóízét.

És hogy ne csak a jó dolgokról meséljek (mert ott van ám a tíz százalék szóda): egyik este a kritikák csomagolása közben némely masni picit félrecsúszott. De a mi javunkra váljék, tíz év múlva megigazítjuk. Ígérjük!

Géczi Renáta

Három nap állt az újságírók rendelkezésére, hogy ismerkedjenek a helyiekkel, a községhez tartozó falvakkal, azok sajátosságaival, megtalálják számukra a legizgalmasabb témát. A táborban a nyomtatott és az online sajtó, a rádió és tévé munkatársai vettek részt, többek közt Kolozsvárról, Nagyváradról, Marosvásárhelyről, Barótról. Film- és rádió-interjú, riport, beszélgetés, színes beszámoló készült. Az újságíró szakos egyetemi hallgatók napi tudósítást írtak az eseményekről, ezeket a MÚRE honlapján lehet olvasni.

HANGULATLAP 2

Tintaillatú, szétfirkált boldog percek

Meleg nyári szélről vált zavarossá a hangunk a felvételeken és a fényképezőgép lencséje ismét őszintét akart hazudni nekünk az elmúltról.

Betegesen keressük az ismeretlen helyeket, hogy aztán valamivel hazatérhessünk, de ez a hazatérés mindig más. A riporttábor esetében ezt a visszahozhatatlan és megfoghatatlan számlájára fogom írni, amelynek kamatja felbecsülhetetlen.

Tintaillatú, szétfirkált jegyzetfüzetek, táskákban hurcolt diktafonok, utcákon nyikorgó szekerek és néhány megválaszolatlan kérdés, amelyeket ha elfelejtünk, akkor azok is maradnak.

Zsobokon, forró betonon, mezítlábasan, kezemben egy pár cipővel és a boldogsággal magamban, hogy ma is csinálhattam vala-

mit, amely hogyha elhangzik, elmondhatom: Több lettem!

Kirajzolódott minden lépés. Bár egy kis falu szélén voltunk, mégis láthattam, hogy a sok kis csepp miként válik tengerré és a sok miértből hogyan lesz még több.

És kell: elveszni a részletekben, részt vállalni, részletezni, megírni, kérdezni, meghallgatni, felolvasni, aztán megszerkeszteni és újra az elejétől kezdeni mindent. Részévé válni valaminek, akár kis időre is.

Több lettem! Mégis ismételten ezernyi út közepén nyílik sorompó a semmibe. Talán akad egy pocsolya útközben, amibe majd én is belecsöppenhetek.

Riporttábor, köszönöm!

Burján Kinga

Egyesek úgy érkeztek meg, hogy volt előre tervezett témájuk, mások csak elképzelték, mit is szeretnének. Akinek fogalma sem volt arról, hogy miről írjon, vagy készítsen felvételt, az Molnár Irma református lelkész, a szállást adó farnasi öregotthon vezetője ismertetője után, illetve Péntek János nyelvészprofesszor, Kalotaszeg szakértője előadását követően nyert ötletet. Molnár Irma a helyi sajátosságokról beszélt, a zsoboki gyermekotthonról, a falu aszfaltozott utcáiról, amelyet az asszonyok „varrtak ki”, a képzőművészeti táborról, amely épp akkor nyitotta kapuit 19. alkalommal, az itthon maradás lehetőségeiről, arról, hogy a falu fiataljai olyan szakmát választanak, amelyet majd otthon gyakorolhatnak.

Péntek János Kalotaszeg, pontosabban Körösfő szülötte, szakértője is. Román néprajzi szempontból nem, csak magyar szempontból számít néprajzi tájnak Kalotaszeg –

hívta fel a figyelmét a jelenlevőknek. „Itt történt meg a magyar népművészet felfedezése Hermann Antal jóvoltából a 19. században” – sorolta az érdekes tudnivalókat a Belső-Erdély és Partium között elterülő, befogadó jellegű vidékről.

Reggel, táskájában vajás kenyérrel és palack vízzel, jegyzetfüzettel, tollal, hangrögzítővel, fényképezőgéppel felszerelve indultak az újságírók Farnasra, Zsobokra, Váralmásra, Sztánára, vagy Kispetribe, kérdezősködni vagy csak megfigyelni, jegyzetelve vagy fotózva, illetve filmen örökítve meg mindazt, amit akkor megörökítendőnek vélték.

HANGULATLAP 3

Csipetcsapat „szelfi” – bujkáló mosollyal

Ahogy minden történetnek, a mi történetünknek is van egy kezdete.

A Kolozsváron tanuló újságíró szakos hallgatók úgy döntöttek, szerencsét próbálnak és beiratkoznak gyakornokoskodni a kolozsvári rádióhoz. Nagy reményekkel és kíváncsian vágtak neki ennek az időszaknak, amely sok meglepetést tartogatott a számukra. Az első, hogy elmentek egy riporttáborba.

A kolozsvári állomáson összegyűlt a mi kis „csipet csapatunk” a legjobb mentorral. A vonat csak robogott, az emberek elváltak a kutyáikkal, épp, hogy „selfit” nem készíttetek a facebooknak. A mi csapatunk már a vonaton hozta a formáját, előtörték a jobbnál jobb történetek, zengett a vonat a nevetéstől. Megérkeztünk, elfoglaltuk a helyünket, kitöltöttük a szükséges papírokat és vártuk a munkát.

A tábor úgy telt, ahogy a nóta is mondja, „8 óra munka, 8 óra pihenés és 8 óra szórakozás...” Sok elménnyel, tapasztalattal jöttünk haza. Búcsúzóan tőletek egy Farnasról még ma is arcomon bujkáló mosollyal.

Demeter Emőke

Szombat reggel azzal a felkiáltással, hogy „ha már itt vagyunk, ne hagyjuk ki”, egy csapat Sztánára, Kós Károly Varjúvárat indult el megkeresni. Azért megkeresni, mert a jelzőtáblák, a részletes útbaigazítások ellenére is órákon keresztül kellett keresni, míg megtaláltuk és körbejárhattuk, a sokak által csak könyvből ismert épületet. Délután egy kisebb csapatnak még arra is telt az energiájából, hogy a váralmási várat is megkeresse, körbejárja, lefotózza.

Antal Erika

„Éltetni a reményt a képernyő erejével”

A MI MAGYAR ADÁSUNK 1969-1985

A Román Televízió Magyar Adása megalkulásától számított negyven évét és a 89 után újraalakult, „fiatal” magyar adás húsz éves évfordulóját ünnepeltük 2009 decemberében, Csíkszeredában. A Művelődési Házban megtartott jubileumi műsor egyaránt volt múltidéző és a jelenre figyelő. A találkozón mi „régiek” rádöbbenünk, milyen sokan hiányoznak már a névsorolvasáskor, és nemcsak azért, mert szétszóródtunk a világban. Pár nap múlva, marosvásárhelyi otthonunkban, vacsora és borozgatás közben, közös emlékeket elevenítettünk föl, Bodor Pál egykori főszerkesztőnk, Jakab Mária, Józsa Erika, Máthé Éva, jómagam, a férjeink és barátaink. Harmincöt, negyven évvel korábbi történeteket a bukaresti magyar adásról, ahová Bodor úr személyében a sors keze vezérelt bennünket. Megszületett a gondolat, a magyar adás történetét meg kellene írni. No de ki vállalkozna erre? Nyilvánvaló volt, hogy egyedül, csupán a saját emlékezetére alapozva egyikünk sem tudna belevágni. Azt sem várhattuk, nem is remélhettük, hogy valaki a fiatal kollégák közül megteszi helyettünk. Ránk, akik a történet szereplői voltunk, hárult az, hogy elmeséljük, hogy jött létre és állt össze a szerkesztőség, hogyan születtek az évtizedek múlva is emlékeztető műsorok. Ezért hárman, egykori „harcostársak”, **Józsa Erika, Tomcsányi Mária** és jómagam vállaltuk, hogy a közös emlékezet mozaikkockáiból könyvet írunk a magyar adás történetéből. Az volt az elképzelésünk, hogy az egykori kollégák is elmondják a maguk történeteit, ki hogy került az adáshoz, rövid leltárt készítenek legfontosabb munkáikból.

Azzal kezdtük a munkát, hogy felkérő levelet írtunk, majd nekifogtunk feltérképezni, milyen dokumentumok maradtak meg öt év kényszerszünet (1985-1989) után a rendszer-váltásnak köszönhetően újraindult Magyar Szerkesztőség archívumában. Szerencsére, megtaláltuk az adások tartalomjegyzékét, a kezdetektől. Ezeket a bemondószövegeket is tartalmazó adástükröket, a korabeli írott sajtó-

ban megjelent kritikákat és régi fotókat használtuk fel. Most több száz oldalnyi anyagból szerkeszti H. Szabó Gyula, a 45 éves évfordulóra a Kriterion Kiadónál megjelenő könyvet. A továbbiakban részletek következnek e könyvből.

Simonffy Katalin

Múlttörlés ezüstért

Miért olyan fontos nekünk elmondani ezt a történetet?

A világ normális országaiban nem gond elővenni a tévészés hőskorának archívumát. Fakón, karcolásokkal tele, de megvannak a filmek, lehet restaurálni, tanulmányozni őket. Romániában azonban volt egy olyan eszement korszak, amikor több évtizednyi, celluloidra rögzített archívumot beolvasztottak, hogy kivonják a nyersanyagból az ezüstöt! A fene-nagy takarékoság jó alkalom volt célzott tisztogatásra is. Könnyű volt így eltüntetni minden kordokumentumot, ami nem konveniólt a rendszernek.

1983-85 táján ki-ki próbálta megmenteni, amit tudott. Lopkodtuk, csempészünk haza szatyrunk mélyén a műsorainkat. Meg egymásait is, azokét, akik már nem jártak be a szerkesztőségbe, vagy az országot is elhagyták. Hogy ezekkel az anyagokkal mi lett? Akkor mindenki azt remélte, hogy az örület csak átmeneti, hamarosan helyükre kerülhetnek majd a megmentett filmek. Sajnos az átmenet túl sokáig tartott. A pincékben, padlásokon eldugott, hőre, páratartalomra érzékeny filmtekercseknek nem sok esélyük volt túlélni Ceaușescut.

Józsa Erika

Kitalálni a Magyar Adást

1969. november 23. 12 óra 30 perckor a Román Televízió képernyőjén az országszerte ismert és kedvelt bemondónő, Sanda Țăranu jelentette be az induló Magyar Adást és átadta a szót Széles Anna színésznőnek: „Stimați telespectatori, inaugurăm astăzi emisiunile în

Bodor Pál

limba maghiară ale Televiziunii Române. Prima emisiune va fi prezentată de o bună cunoștință a amatorilor de film și a telespectatorilor din țara noastră – actrița Ana Széles.”

Széles Anna: „A legnagyobb örömmel tettem eleget a kedves meghívásnak, hogy a mai első adásban betöltsen ezt a számomra szokatlan szerepkört – a tévébemondó szerepét. A szerkesztőség nevében szeretettel köszöntöm mindazokat, akik a képernyő előtt velünk együtt izgulnak az indulás sikeréért. KEZDJÜK TEHÁT!”

Csép Sándor: A magyar tévéadás elindítására, a szerkesztőség verbuválására Kónya Anna, a bukaresti közszolgálati rádió magyar műsorainak szerkesztője kapott megbízást. Nem volt könnyű dolga, tapasztalatok hiányában kellett beugrania a mélyvízbe... Valamennyiünk számára öröm volt, hogy ezután magyar beszéd is lesz a román televízióban, így magam is, mint a Kolozsvári Rádió Magyar Osztályának munkatársa megtiszteltetésnek éreztem a kapott feladatot, hogy vegyek részt az első műsorok létrehozásában.

Bodor Pál: A feladat maroknyi volt rádiósra, Kónya Annára, Molnár Vilmosra, Labancz Fridára, Birta Józsefre, Tomcsányi Tiborra hárult. Feltételezhető, hogy a Kónya-Molnár párosé volt a döntő szó, hiszen ők voltak az első szerkesztőségvezetők, Kónya Buba volt a kinevezett főszerkesztő. Vili a szerkesztőség politikai megbízottja, politikai bajelhárítónak küldték. Pedig Buba is megbízható volt politikailag, nem szívesen adta volna a nevét egy nagyobb bakihoz. Kónya székelyudvarhelyi, eredetileg tudtommal tanítónő volt. Derekasán megtett mindent abban a néhány hónapban, amíg ő volt a kinevezett főszerkesztő.

Józsa Erika: Induláskor Birta József és Tomcsányi Tibor volt az adás első bemondója. Bemondónókat az erdélyi színésznők közül próbáltak Bukarestbe csábítani, de egyetlen sikeres színművész sem volt hajlandó pályafutását heti egyszeri tévés szereplésért felcserélni és Kolozsvárról vagy Vásárhelyről a fővárosba költözni. Így vendégbemondóként jelent csak meg az adásban elsőként Széles Anna, majd Farkas Ibolya.

1970 végére kialakul a magyar adás. Az addig megépített vázhoz adják hozzá a következő évek során a többi színes, változatos réteget, mely végül is A MAGYAR ADÁSKént marad meg az emberek emlékezetében.

Józsa Erika: Tóthfalussy Béla 1970 januárjában jelenik meg, ő erősen „vonalas” gazdasági riportokra szakosodott. Labancz Frida, a szerkesztőség nemrég elhunyt alapító tagja sajnos nem állt kötélnek, hogy elmondja, vagy megírja visszaemlékezéseit. Minden rábeszélés, győzködés hiábavalónak bizonyult. Frida sértetten, megbántottan viszonyul televíziós múltjához, talán azért is, mert 1990-ben, mikor az adás újraindult, őt nem hívták vissza...

Az első szerkesztők mellett Öllerer József és Ilia Ehrenkranz operatőrök, Eugenia Silișteanu vágónő neve tűnt fel már a korai hónapokban. 1970 közepén csatlakozik a korábbiakhoz Huszár (Szigeti) Irma, Vári Attila, Fischer István, (Jagamas) Ferencz Zsuzsanna, Sebestyén (Spielmann) Mihály, Bisztricsányi Klára.

Bodor Pál már az első adásoktól közreműködik kül munkatársként. 1970. február 1-jén *Könyvállvány* címen rovatot szignál, a magyar könyvkiadásról beszél az adásban. Főszerkesztőként 1970. április 23-án jelenik meg először a neve. Ez nem biztos, hogy egyezik kinevezése dátumával. Abból lehet következtetni státuszának megváltozására, hogy míg addig Molnár Vilmos vagy Kónya Anna láttamozta, hagyta jóvá sugárzásra a műsort, ezen az adásmeneten már Bodor aláírása szerepel.

Bodor Pál: Engem senki nem tájékoztatott arról, milyen kereteim vannak. Minden esetben szinte külön kellett kiverelkedni az illető felvételét. Nem azt mondták, hogy itt van 18 állás – erről szó sem volt. Azért olyan nehéz elmesélni, mert egy csomó taktikai settenkedés zajlott. Tehát nem úgy járhattam el, mint egy román főszerkesztő. Például ki kellett találnom a fölvetelre valamilyen ürügyet, ami miatt föltétlenül oda kell jöjjön az a személy a magyar adáshoz.

Ferencz Zsuzsanna: Hát én botcsinálta tévés lettem. Bodor meg akart menteni, mert állás nélkül maradtam, mikor volt az „állásosz-

tás” (*a végzetek kihelyezése*) és elszegődtem Zilahra kocsmai énekesnek. Bodor meghallotta, s azt mondta, na most gyorsan gyere fel... Botrány is volt, mert akkor már megjelent az első kötetem...

Rostás Zoltán: Másod-harmadéves koromban szociológiára szakosodtam. Véletlenül hallottam meg, hogy Bodor Pálnál Bukarestben a tévé magyar szerkesztőségében 10 állás van és állítólag senki sem akar odamenni... Jelentkeztem, mérsékelten örvendett, és a minisztériumi „repartíción” már úgy jelent meg a nevem, mint akit a magyar adás alkalmaz... A magyar adáshoz velem egy időben, 1970-ben került Spielmann Mihály, Bisztricsányi Klára, Ferencz Zsuzsa és Vári Attila, egy évre rá Máthé Évát és Kabay Annamáriát vette fel Bodor. Akkortájt szegődött a tévéhez Boros Zoltán, Csáky Zoltán és Csép Sándor.

Huszár Irma: Én 1970-ben mentem fel Bukarestbe... a kolozsvári stúdióból oda helyeztek és hetven végén lettem a televízió alkalmazottja egészen addig, amíg meg nem szűnt. 85-ben az utolsó filmem megvágva ment adásba, mert már csak 28 perc adás volt...

Máthé Éva: 1971 augusztusában tanári diplomával a tarsolyomban Bukarestbe utaztam, mert az volt az úzus, hogy legtöbbször (mindenki?) a fővárosban vettük át az állami kinevezést. Meg voltam győződve arról, hogy tanár lesz belőlem valahol egy eldugott, kis erdélyi településen... Ám mit ad a Fennvaló... Éppen abban az évben létesítettek három magyar szerkesztői állást a Román Televízió kisebbségi szerkesztőségében, és Bodor Pál főszerkesztő az erről szóló írást lobogtatva megjelent a kinevező bizottság előtt. Képzelték el: a varkocsos, deszka-sovány vásárhelyi kislánynak ott, helyben el kellett döntenie: Csajágarócsógén vagy a bukaresti tévében kezdi el a nagybetűs Életet...

Fischer István: 1969-ben indult Bukarestben a magyar tévéadás. Mikor Bodor Pali oda került, 1971-ben átcsábított, hogy rendező lehetek, és azt csináljak, amit akarok... Megegyezésünk volt, hogy semmiféle mezőgazdasági riportot nem bíz rám. Mégis elküldött kolhozriportra a szilágysági Zoványba. Mondtam, én aszfaltgyerek vagyok, egy tehenet nem tudok megkülönböztetni a bikától, különben sem erre szerződtem. Életemben először rám kiabált, hogy elege volt a primadonánakodásból, fogjam a csoportomat, és induljak. Elmentünk. Végül egy rakás filmmel vizsdatértem Bukarestbe, kezdtem volna vágni az anyagot, de a kopírozó műhelyben nem találták a hangot, elveszett. Bodor, ha jól emlé-

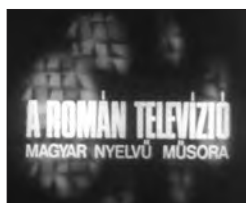
szem, még a Securitáténál is reklamálta, hogy szabotálják a magyar adást, emiatt tűnt el a hang. Pali azt akarta, menjek vissza. De ezt már kerek-perec megtagadtam. Hogy magyaráznám meg a parasztembereknek, hogy eltűnt a hangjuk?

Boros Zoltán: 1970 őszén „felmentem” Bukarestbe és megkerestem Bodort, elmondtam neki, hogy szoktam nézni a magyar adást és úgy vettem észre, nincs zenei szerkesztő, én pedig szívesen vállalnám. Bodornak – úgy láttam – jól jött az ajánlat, hiszen emberhiánnyal küszködött. A 71-es nyári színházi szünetben aztán megkaptam az értesítést, hogy mehetek. Persze, ettől, hogy a magyar adáshoz kerültem, még nem lettem tévés. Zenei képzettségem volt, nem szerkesztői vagy rendezői, azt sem tudtam, hogy a filmet, a telerecordingot, a premier plant, a MGS-t eszik vagy isszák.

Józsa Erika: Az én tévés pályafutásom a bukaresti Romana tér egyik telefonfülkéjében kezdődött 1971 októberében. A Román Televízió magyar szerkesztőségének számát tárcsáztam, Boros Zoltánt kerestem, akivel egy zenei felvételt kellett volna megbeszelnem. A telefont a késő délutáni órában maga a főszerkesztő, Bodor Pál vette fel. Illedelmesen bemutatkoztam s mondtam, hogy Boros Zolit keresem. A mondat, ami ezután következett meghatározta az életem további részét: Józsa Erika? Végre, csakhogy jelentkezett! Hetek óta keressük! (Engem? Miért keresnek engem?) Szeretnénk kipróbálni szpíkernek. Bejönne egy próbafelvételre?

Rostás Emília: 1971-ben jöttem Bukarestbe. A bátyám, Rostás Zoltán, a magyar adásnál volt szerkesztő, meglátogattam a szerkesztőséget. Bodor megkérdezte: megtanulnám-e a vágást, és én megpróbáltam. Beültem a Zsizi (Lukács, majd Aradits Zsuzsanna) háta mögé... nagyon kedves, melegszívű, segítőkész volt, próbált magyarázni, de ideje nem volt, így nem sokat értettem az egészből. Kézbe vett a bátyám, akinek jó érzéke volt a vágáshoz, és tanított. Nagy odaadással Majtényi Évi is magyarázta a vágás csínját-bínját. Sok kezdő vágólány megfordult a szerkesztőségben, egyesek hamar, mások egy-két év után lemorzsolódtak. 1974 novemberében alkalmaztak az RTV magyar szerkesztőségébe filmvágóknak.

Tomcsányi Mária: 68 és 72 között filozófiát hallgattam a Babeş-Bolyai Egyetemen, ebből a környezetből verbuválódott a Magyar Adás csapatának jelentős része. 1970 nyarán felutaztam (vagy inkább leutaztam) Bukarestbe

A magyar adás egykori főcíme

Evellei Ildikó barátnőmet meglátogatni. Ő vitt fel Bodorék lakásába. Estig dumáltunk, Pali-ból ömlöttek a tervek tévéjátékokról, színházi felvételekről, portréfilmekről, rovatokról, és közben kedvesen mindenről kifaggatott, egyetemről, színházról, irodalmi életről. Én örömmel meséltem, aztán este megkérdezte: volna-e kedvem Bukarestbe jönni, tévézni. - Hát, megpróbálhatom - válaszoltam, de arra nem lehetett rávenni engem, hogy Bukarestben fejezzem be az egyetemet.

Simonffy Katalin: A kolozsvári Zeneakadémián zenetudományi szakot végeztem 1973-ban, és az volt az álmom, hogy színésznő legyek, így könnyű volt igent mondani Bodorúr-nak, akinek Csép Sándor mutatott be, mint a rádiózásban tehetséges kezdőt. A csábító ajánlatot, hogy próbáljam meg a tévézést is, mély csönd követte. Aztán egyszer Boros Zoltán telefonált, hogy egyik műsorában Trenka Éva énekesnőnek feltehetem a kérdéseket. Adásban láttam, egy villanásnyit sem hagyott belőlem a riportban. Eltelt néhány hónap, próba-időre mehettem Bukarestbe. A kilencediken, a főszerkesztői szobájában Bodor Pál lehűtötte a lelkesedésemet. „Az ember kétszer örül. Amikor idekerül és amikor majd eltávozik.”

Miklós Pataky Georgina: Egyik nap a férjem azzal jött haza, hogy találkozott Bodor Pállal, azt üzeni, keressem fel a televízióban. Kedves barátként fogadott, kávéval kínált. Elmondta, rövidesen megüresedik egy gyártásvezetői állás, arra gondolt, betölthetném. Annak ellenére, hogy az első magyar adástól kezdve beleszerettem a televízióba, álmomban sem gondoltam arra, hogy valaha ott fogok dolgozni. Megismerkedtem a televíziós munka minden fázisával, az egész gépezettel: a stúdióktól a műhelyekig, a díszlettervezőktől az autózvezetőkhig, tudtam, melyik részlegnek ki az igazgatója, főnöke, és mi várható tőlük. Dolgoztam! Mindent elvégeztem, amit rám bízta, sokan bolondnak is tartottak.

Galbács Pál: Amikor '78 szeptemberében benyitottam Bodorúr főszerkesztői szobájába, pontosan tudtam, miért szeretnék ott dolgozni. Mindenek előtt azért, mert a magyar adás, az magyaradás. Pelikán elvtárs mondatát kis-sé átköltve, a belpolitikai helyzet fokozódott ugyan, de szilárdan hittem, hogy a kétszeresen elgyötört romániai magyarokban a reményt, a képernyő erejével még mindig éltetni lehet. Az adás évtizedes kemény munkával kiharcolt tekintélyét az államvallás rangjára emelt magyargyűlölet sem vehette el. (Néhány évvel később a diktatúra ezért szüntette meg). Aztán ott van az emberben mocorgó hi-

úság-adag. Hogyha valakiből hiányzik, nem baj, de a tévés szakmáról biztosan le kell mondania. Minthogy Bodorúr munkatársául fogadott, becsvágyam, úgy éreztem akkor és ott, a pillanat asztalánál jóllakattatott. Attól kezdve nagy tiszteletnek örvendő emberek mellett dolgozhattam. Kívülről jöttem, mindössze négy esztendei lapszerkesztői gyakorlattal, és, íme, most majdhogynem a tévén belül vagyok.

Csáky Zoltán: 1985. január 11. Ez a nap élesen megmaradt az emlékezetemben. Marosvásárhelyen szikrázóan hideg volt. Mínusz 11 fok. Tiszta kék ég, tehát felszállt a gép. Bukarest, Băneasa reptér, onnan egyenest a 81-es trolival a tévébe. A kollégák azzal fogadtak: Miért jöttél? Mert adás van. Nincs adás. Pénteken a német műsor úgy ért véget, hogy kihúzták a dugaszt a konnektorból. Mi tehát el sem kezdtük. Tizennégy év után hétfőn délután 5 órakor már nem hangzott fel a szignál: *Szeretnék szántani...* Állítólag írás, papíros, leírt végzés mindmáig nem került elő a bukaresti Magyar Adás megszüntetéséről. Állítólag nem is volt. Aztán '89. december utolsó napjaiban újraindult. De ez már egy másik történet.

Mostanság is megtörténik velem, hogy megyek a pesti utcán és szembe jön velem Rostás Lia, barna, hosszú haj aztán mégsem ő. Vagy Zseni Silişteanu, ugyanaz a kerekded asszonyság.... és mégsem. A bohócsapkás, kerek arcú, csodálkozó kék szemekkel, mint-ha Emil Lungu lenne. És mégsem ő. Miként mondta a csángó asszony Hodorog Luca: Ez a világ, olyan világ, mint a mogyorófa virág. Eltelik. Eltelt a bukaresti Magyar Adás is. A mi adásunk. De jó volt emlékezni rá.

Józsa Erika: Úgy érzem, a Magyar Adás minket ilyen újságírókká nevelt. Egyikünk sem tudott úgy kísértalni a szakmából, hogy a „riporterséget” abbahagyja. Évekkel a valódi, mindennapi televíziózás után sem tudok úgy elmenni események mellett, hogy ne kezdjen el peregni bennem a film.

Pereg a film, a magyar adás filmje, valamennyiünk életfilmje. Ez a könyv újra összehozott bennünket. Nem kell már tévés évfordulóra várni, mely összeverbuval bennünket egy-egy találkozássra. Együtt újra a csapat. Sajnos nem a nagy csapat, csak a kicsi, azok csapata, akik megmaradtak... s akik megmaradtak „riporternek”. Akik büszkéek a kilencedik emeleten eltöltött éveikre.

A szemelvényeket válogatta és szerkesztette:

Simonffy Katalin

A Román Televízió bukaresti székháza a nyolcvanas években

A tévés könyv az 1969–1985 időszakra összefoglaló. Az adás újraindulását, és az 1990 utáni részt reményeink szerint a mostani szerkesztőség munkatársai írják majd meg.

XIV. ARADI MAGYAR SAJTÓ NAPJA

Értéktörzés és közösségépítés

2001-ben, az *Alföld* 1861. augusztus elsejei megjelenésének 140. évfordulóján szervezte meg először a *Nyugati Jelen* kiadója és szerkesztősége az Aradi magyar sajtó napját. Azóta minden esztendőben sor kerül erre – némelykor szerényebb, máskor látványosabb formában. A 2011-es évi, 150. évfordulón nyilván jobban „megadtuk a módját”, de az ideivel sem szégyenkezhetünk.

A Jelen Ház teraszán ízlésesen megterített asztalok köré gyülekeztek a meghívottak – jelenlegi és korábbi újságírók, külmunkatársak, politikai és civil szervezetek képviselői, a lap közeli barátai – akiket Bege Magdolna, a *Nyugati Jelen* főszerkesztője köszöntött. Bevezető szavaiban hangsúlyozta: a mostani rendezvény az *Aradi kulturális értékek támogatása* című projekt záró momentuma. A projekt 2014. májusában a III. Aradi Magyar Könyvnapokkal indult, folytatódott a több mint két hónapig nyitva tartó olvasóteremmel, és most Puskel Péter *Aradi történetek, emberek* című kötetének bemutatójával, illetve az Aradi magyar sajtó napjának megünneplésével zárul. A projekt Arad Municipium Polgármesteri Hivatala támogatásával valósult meg. Köszönet érte! – mondta. Átadta ugyanakkor Böszörményi Zoltán laptulajdonos, valamint dr. Csermák Zoltán és Havasi

Rácz Éva MÚRE-elnök köszöntője

János, a magyarországi közmédia, a Médiaszolgáltatás-támogató és Vagyonkezelő Alap (MTVA) két munkatársa üdvözlését, akik az elmúlt években megtisztelték jelenlétükkel rendezvényünket, ezúttal nem tudtak eljönni, de lélekben velünk voltak.

Jámbor Gyula MÚRE-nívódíjas a köszöntők után – a kötet szerkesztőjeként – mutatta be Puskel Péter szintén MÚRE-nívódíjas legújabb könyvét, amely a *Nyugati Jelenben* sorozatként megjelent helytörténeti írásokból összeállított, 99 „darabot” foglal egy csokorba. Ez a szerző kilencedik önálló kötete, tíz másikban társszerző volt, háromban fordítóként működött közre – összegzett a méltató, aki szerint a mostani kiegészíti az eddigieket, gazdagítja mindazok Aradra vonatkozó tudásanyagát, akik ez iránt érdeklődnek.

Fotók: Gál Zoltán és Rácz Sándor

Bege Magdolna
főszerkesztő
köszöntője

Puskel Péter dedikálja
könyvét a kollégáknak

Puskel Péter kissé megilletődötten kezdte, ám aztán alaposan belelendült, miközben részletezte, miként kapcsolódott be a helytörténeti kutatásokba, miként dokumentálódott és főként: miként épített mind több közvetlen emberi kapcsolatot, amelyekből rengeteget tanult. A mostani válogatás a 2009–2013 között megjelent írásokból készült, és igencsak változatos képet nyújt az egykori aradi emberek életéről, munkájáról, aradi érdekességeiről.

Bognár Levente alpolgármester, az RMDSZ Arad megyei elnöke az Aradi ma-

Jámbor Gyula, Puskel
Péter és Simonfi Imre
alkalmi nótázása

Bognár Levente, Arad
város alpolgármester

gyar sajtó napjának rendezvényét méltató szavaiban úgy vélte: az utóbbi időben felértékelődött az öt szörványmegyét átfogó magyar napilap szerepe, felhívva arra is a figyelmet, hogy mindenki a saját helyén éli meg az életét, vívja meg mindennapi kis csatáját az érvényesülésért, a megmaradásért.

Mintegy erre rimelve jelezte Rácz Éva, a Magyar Újságírók Romániai Egyesületének (MÚRE) elnöke, hogy egyik szeme sír, a másik nevet. Az történt ugyanis, hogy Aradra Szatmárnémetiből jött, ahol épp megszűnt az egyik magyar napilap, a *Szatmári Magyar Hírlap*, és itt, Aradon a magyar sajtó ünnepébe csöppent bele. Úgy vélte: Aradon értelme van a szörványért fenntartani a magyar napilapot, jó, hogy Aradon ünnepelni lehet, és azt kívánta, legyen is mindig lehetőség hasonló ünnepet megtartani Aradon.

Borbély Zsolt Attila, az Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács (EMNT) Arad megyei elnöke az értékmegőrzés fontosságát emelte ki Puskel Péter legújabb kötete kapcsán, miszsióként értékelve a helyi értékekkel való foglalkozást.

Berecz Gábor, a Kölcsey Egyesület titkára – stílszerűen – főként a *Havi Szemlét* mutatta be, annak rövid történetével és jelenlegi útkeresésével.

Balta János nemcsak a lapterjesztés gondjait-nehézségeit ecsetelte, hanem arra is rámutatott: nem elégedhetünk meg csupán az újságírással, feladatunk a szörványszolgálat és a közösségépítés is.

Rövidebb-hosszabb hozzászólásával Ujj János MÚRE-nívódíjas, Nagy István, Matekovits Mihály és Simonfi Imre kiegészítette a korábban elhangzottakat, utóbbi hegedűje is előkerült egy időre, és Grosz László alkalmi verses köszöntője sem maradt el.

A meghívottakat ezután vacsorán látták vendégül a szervezők, a hangulatot a Laly és July kettős biztosította, ami egyúttal azt is jelenti, hogy aki akart, táncra is perdülhetett.

Az Aradi magyar sajtó napja ezúttal is egy röpke megállási lehetőséget teremtett a mindennapok rohanásában, amelynek során igyekszünk a leghitelesebb információkat nyújtani öt megyében élő olvasóinknak. Ugyanakkor néhány órányi kellemes együttlétre is alkalmat teremtett nemcsak a szűk szerkesztőségnek, hanem a legközelebbi közreműködőinkkel, támogatóinkkal és barátainkkal.

Kiss Károly

(A *Nyugati Jelen* 2014. augusztus 4-i számában megjelent beszámoló alapján)

Hírtelevíziók szereptévesztésben

Zavartalanul manipulálhatják, félretájékoztathatják, sőt az állami intézmények ellen uszíthatják az augusztus elején bebörtönzött Dan Voiculescu televíziói a nézőket, és sok más adó is bátran megszegi az audiovizuális törvényt. **Cseke Péter Tamás** a médiahatóság korábbi, illetve jelenlegi tagját, **Gáspárik Attilát** és **Turos Lórándot** kérdezte arról, hogy miért van ez így.

Talán soha nem voltak annyira nyilvánvalók a romániai médiaszabályozás hiányosságai, mint a Dan Voiculescu bebörtönzését követő napokban. A politikus-üzletember médiabirodalmához, az Intact trösztéhez tartozó televíziók korábban sem a pártatlanságukról voltak ismertek, ám az ítélet kihirdetése után precedens nélküli módon már utcára is szólították tiltakozni a nézőket. Manipulatív módon arra hivatkoztak, hogy az igazságszolgáltatás döntése a sajtószabadság ellen irányul. Mindezt büntetlenül megtehették, mert a nyilvánvaló félretájékoztatás és az állam intézményei elleni uszítás miatt az Országos Audiovizuális Tanács (CNA) eddig egyetlen szankciót sem szabott ki.

Gáspárik: ennek nincs köze az újságíráshoz

„Az *Antena 3* polgárháborús hangulatot teremtett a tüntetés megszervezésével. Akár a Legfelső Védelmi Tanácsot is össze kellett volna hívni emiatt. Ilyen nincs, hogy utcára hívják az embereket egy jogerős bírósági íté-

let ellen tiltakozni. Ennek már semmi köze az újságíráshoz” – nyilatkozta az *Erdélyi Riportnak* Gáspárik Attila, aki korábban hat évig a CNA tagja volt. Szerinte a médiahatóságnak már rég el kellett volna sötétítenie az *Antena 3*-at. „Most már késő megtenni, az audiovizuális tanács nagyon rosszul jönne ki belőle” – tette hozzá.

Gáspárik emlékeztetett arra, hogy már hosszú évek óta elengedték a kezét a szabályozó hatóságok a különböző televízióknak. „A szólásszabadságra hivatkozva a CNA minden egyes ügy mellett elment: hagyjad, mert a másik adó is ugyanezt műveli. Most pedig felébredtünk, hogy ez nagyon durva lett. Pedig amit az *Antena 3* televízió tesz, az egyáltalán nem durvább, mint amit mondjuk a *Realitatea TV*, vagy a *B1 TV* művel néha” – fogalmazott Gáspárik. Felidézte, hogy ezt a jelenséget egymást közt a román televíziózás „otévésedésének” nevezték korábban egymást közt a CNA tagjai. A kifejezés Dan Diaconescu politikus-üzletember tavaly óta már nem sugárzó adójára, a szélsőségesen populista szerkesztési elveket követő OTV-re utal. Gáspárik szerint a jelenséget elősegítette, hogy nagyon gyenge lett a román állam. „Ha erős lenne, könnyen fegyelmezni tudta volna ezeket a csatornákat akár a CNA-n keresztül, vagy más módszerekkel” – magyarázta.

A Marosvásárhelyi Nemzeti Színház jelenlegi igazgatója ugyanakkor elismerte: a médiahatóság korábban sem volt képes fegyelmezni a televíziókat. Magyarázata szerint az *Antena 3* óriási nézettséget ért el a televíziózási stílusával, a második legnézettebb csatorna ma Romániában. „A nézettség mindig mindent felülír. Simán ki tudja fizetni a 100 ezer lejes büntetést, ha reklámpercei a nézettsége miatt nagyon értékesek, és milliókat kaszálhat” – fogalmazott Gáspárik.

Mint felidézte, korábban többször kérték a jogalkotóktól, hogy a CNA által kiróható büntetések arányosak legyenek az adott csatorna bevételeivel, született is erről egy törvénymódosító javaslat. Ezt azonban azért ejtették, mert alkalmazása méltánytalanságokat eredményezett volna. „Kiderült, hogy ez

Az *Antena 3* a legtöbbet büntetett adó

2013-ban a CNA összesen 2,217 millió lejes bírságot szabott ki a televíziókra és a rádiókra, a pénzbüntetések toplistáját messze az *Antena 3* vezette, 295 ezer lejjel. A második helyre Sebastian Ghiță szociáldemokrata képviselő hírtelevíziója, a *România TV* került 250 ezer lejjel. A harmadik a listán Dan Voiculescu másik televíziója, az *Antena 1*, amelyet 245 ezer lejjel bírságoltak. A negyedik helyre az időközben pártot alapító Dan Diaconescu tévéje, az *OTV* került, amelynek 2013 elején a CNA visszavonta a működési engedélyét, mert nem fizette ki a korábbi büntetéseket. Az adó azóta sem sugároz, Diaconescu a *România TV*-n bukkant fel.

sem jó. Az adók tulajdonosi háttere bonyolult. Például a *Realitatea TV* és a Rosal közti tisztasági vállalat korábban egy cég volt. A Rosalnak hatalmas bevételei vannak, és igazságtalan lett volna, ha a Realitateára kiszabható büntetéseket ezekhez az összegekhez arányítjuk” – mondta a CNA volt tagja.

A nézők elfordulnak a tévétől

Gáspárik szerint a jelenség azzal is jár, hogy drasztikusan csökkentette a médiafigyasztást Romániában: a hírtévék hiteltelensége miatt az emberek elfordulnak a televíziózástól, és inkább a világhálóról tájékozódnak. „Ezek a csatornák szerintem már rég nem hírtévék, csak erősítik azt a brandet, amelyet szolgálnak. Ha az adóra kapcsol, a néző nem azért teszi, mert tájékozódni akar, hanem azért, mert azonosulni tud azzal, amit a csatorna hirdet. Így aki a liberálisokkal tart, az a *Realitatea TV*-t nézi, aki az államfővel, az a *B1 TV*-t követi, aki pedig a kormánypártokkal, az a *Romania TV*-t. Az egyetlen hírtelevízió, amelyen nehezebb észlelni politikai befolyásolást, az a *Digi24*” – mondta Gáspárik.

A román média sajátosságának nevezte, hogy szinte teljes egészében hazai befektetők működtetik. Mint mondta, Dan Voiculescu, illetve a *PRO TV*-t felfuttató Adrian Sârbu kitaláltak két erős román brandet, amelyek ma milliárdokat érnek. Ezzel szemben például Magyarországon két külföldi befektető uralja a médiapiacot. Ennek az a magyarázata Gáspárik szerint, hogy a barátságtalan üzleti környezet és a politikai bizonytalanság nem vonzotta a külföldi médiaberuházókat.

Turos: enyhék a büntetések

Gáspárik Attila RMDSZ által delegált utóda a CNA-ban Turos Lóránd az *Erdélyi Riportnak* nem kívánta kommentálni az *Antena 3* legutóbbi kihágásgyanús műsorait és akcióit. Ezt azzal magyarázta, hogy etikátlannak tartja nyilatkozni olyan ügyről, amelyről még nem tárgyalt a CNA. Tájékoztatása szerint a médiahatóság már csak azért sem szabhatott ki szankciókat Dan Voiculescu bebörtönzése után az *Antena 3*-ra, mert a testület kvórumhiány miatt nem ülésezett. A 11 tagú CNA három tagja bojkottálja az üléseket a hatóság elnöke, Laura Georgescu botrányos magatartása miatt, négyen pedig augusztusban szabadságon vannak – magyarázta.

Turos elmondta: a román médiahatóság tevékenységének egyfelől azért alacsony a

hatékonysága, mert a kiszabható bírságoknak nincs elrettentő jellege, 5 ezer lejtől 200 ezer lejig terjednek. Emellett adott az képernyő-elsötétítés szankciója is, amely akár 180 perces is lehet, ám ennek még a pénzbüntetésekénél is kisebb a fenyítő hatása. „Sok adó inkább azért szurkol, hogy bírság helyett este hétkor sötétítsük el őket tíz percre” – magyarázta. A legsúlyosabb szankció a kihágásokat elkövető adó működési engedélyének a felfüggesztése, amelyet akkor szabnak ki, ha nem fizetik ki a pénzbírságokat. A televíziók azonban a legtöbbször fizetnek. Sőt, az éves költségvetésük megtervezésekor eleve számolnak a CNA-tól kapott várható bírságokkal. Gáspárikhoz hasonlóan ezt Turos azzal magyarázza, hogy az adóknak egyszerűen megéri büntetéseket kockáztatva szabálysértő, ám nézettséget generáló tartalmakat sugározni, mert az így befolyt reklámbevételek messze meghaladják a bírságok szintjét.

A médiahatóság politizáltságáról Turos úgy vélekedik: elkerülhetetlen, hogy a testület tagjait a pártok delegálják. „Egy demokráciában nincs olyan szuverén döntéshozó intézmény a parlamenten kívül, amely vállalhatná a felelősséget a médiahatóság összetételéért. Elhangzott már az a javaslat, hogy a testület tagjait civil szervezetek nevezzék ki. De melyik civil szervezetek? És kié legye a döntés felelőssége?” – fogalmazott. Hozzátette, a CNA tagjai kinevezésük után nem folytathatnak politikai tevékenységet. „Persze nem biztos, hogy jó, ha pártszékházból kerülnek a médiahatóságba emberek. Van kollégám, aki parlamenti képviselő is volt. Ám az már az egyén felelőssége, hogy a CNA-nál végzett munkája során a politikai múltjától elvonatkoztassa magát” – mondta Turos Lóránd.

Az *Erdélyi Riport* hetilap alapján

Az Antena 3 egyik arca, Mihai Gâdea az elnöki palota elé szervezett tiltakozó séta résztvevői között

Az újságírás felelősségvállalás is

Tizenötödik alkalommal gyűltek össze a délvidéki Bánságban lévő Tiszaszentmiklóson a sajtó és a tollforgatás iránt érdeklődő fiatalok. A résztvevők Vajdaság több településéről érkeztek, valamint ezúttal is itt voltak a brassói Áprily Lajos Főgimnázium diákjai.

A tanfolyam kezdetén **dr. Csermák Zoltán**, az MTVA kommunikációs főmunkatársa *Az újságírók felelőssége az anyanyelvápolásban* címmel tartott előadást, majd stílusgyakorlatok következtek. A folytatásban a kulturális hír, ajánló, beszámoló, interjú került terítékre. A diákok megnézték **Antala Zsuzsa**: *Ikonok és patkányok* című dokumentumfilmjét, amelyről műsorajánlót vagy kritikát kellett írniuk. Mindhárom csoport a nehezebb feladatot választotta, és több-kevesebb sikerrel meg is birkózott vele.

A hír felépítéséről és fontosságáról **Benicsik István**, a *Szabadkai Rádió* szerkesztője, a jó tudósítás összeállításáról **Tőke János**, a *Magyar Szó* sportújságírója beszélt. Az elhangzottakat azonnal megpróbálták a gyakorlatban is hasznosítani a tanulók.

Az interjú készítéséhez **Ambrus Attila**, a *Brassói Lapok* főszerkesztője, **Tóth Livia**, a *Bánáti Újság* szerkesztője és **Tomek Viktor**, a *Hét Nap* főszerkesztője adott hasznos tanácsokat.

Miután a jegyzet fogalmával is megismerkedtek a hallgatók, nekiveselkedtek a választott témák feldolgozásának, és az utolsó nap reggelére megszülettek az interjúk és a jegyzetek. A zömében aktuális történetekkel fog-

Kilovagoltak a tanfolyam résztvevői

lalkozó munkákat nyelvhelyességi szempontból **Kaszás Angéla**, a Vajdasági Magyar Művelődési Intézet lektora nézte át.

A programban helyet kaptak a zentai Bolyai Tehetséggondozó Gimnázium Filmműhelyének alkotásai is, a fiatalok jól szórakoztak a szajáni Ady Endre Művelődési Egyesület színjátszóinak előadásán, valamint ellátogattak Padéra, a Sövényházi-tanyán lévő mini állatkertbe, ahol lovagolhattak is, és az aracsi Pusztatemplomnál is jártak.

Az újságíró-iskolát, amely a Magyar Nemzeti Tanács kiemelt ifjúsági rendezvénye, a Tartományi Oktatási, Közigazgatási és Nemzeti Községi Titkárság támogatásával a Tiszaszentmiklós Magyar Kultúrkör, a Vajdasági Magyar Újságírók Egyesülete és a *Bánáti Újság* szervezte.

(Tha)

Készülnek a kritikák a dokumentumfilmről

Csermák tanár úr előadására figyelnek a fiatalok

„A mérleg nyelve a csalódások felé billen”

Borsi Balázs beszélgetésünk idején még az egyik nagyváradi napilap, a Reggeli Újság főszerkesztője, de nem titok, hogy ekkor, augusztus közepén már a felmondási idejét töltötte, ráadásul közben kórházba is került, onnan válaszolt **Szűcs László** kérdéseire.

Hogyan tekintesz vissza arra az időszakra, amíg a Reggeli Újságot vezetted?

Ha azt vesszük, hogy a rossz dolgok is épülésünkre szolgálnak, akkor pozitív a mérleg. Nehéz időszakban kerültem vissza a laphoz, és hasonlóan nehézben döntöttem el, hogy felálljak és átadom a helyem.

A Reggeli Újság tíz évvel ezelőtti megalakulásától kezdve – két kisebb megszakítással – napjainkig a lapnak dolgoztam. 2010 augusztusában főszerkesztő-helyettesként mondtam fel, majd 2012 januárjában hívtak vissza, immár főszerkesztőnek. Hosszas tanakodás után elvállaltam.

Nehéz most a lapról beszélnem. Az utóbbi években teljesen átalakult a médiatér, változtak az olvasói szokások, ráadásul a technikai fejlődéssel is versengeni kellett – ami a megyei napilapok szerepének átértékelését is jelentette. Talán a kockázatok ellenére sem lett volna nehéz egy viszonylag gyors átszervezést véghezvinni, ha egy olyan lapról lett volna szó, amely politikailag viszonylag közepén áll. De nem állt közepén. A célom az volt, hogy legyünk korrektek, alkalmazzuk ugyanazt a mércét mindenkire. Ám az egyik párttól való eltávolodás automatikus közeledést jelentett a másik irányába.

Borsi Balázs a Reggeli Újság szerkesztőségében

Egy olyan időszakban hívtak vissza a Reggeli Újsághoz főszerkesztőnek, amikor nagyon súlyos morális és személyzeti válság volt a redakcióban. Azonban sikerült régi kollégákat visszacsábítani, jöttek újabb, lelkes tollforgatók is, és a kollektíva elkezdett csapatként működni. Igyekeztünk valóban olyan emberközönséget, polgári újságot csinálni, amelyet elképzeltünk. Ez tartott is addig, ameddig meg nem jelentek az újabb pénzügyi problémák.

A piaci versenyhelyzet sok csapdába belehajszolta a kiadót. A terjesztési nehézségek, az egyre emelkedő előállítási költségek, a szerkesztőség fenntartása mind súlyosabb problémá lett.

Az utóbbi esztendőben már nagyok voltak a bajok, és nem láttam a kiadón, hogy rendezni akarja vagy tudja a problémákat. A szerkesztőség odáig jutott, hogy nem voltak fényképezőgépeink (fotóriporterünk soha nem is volt), diktafonjaink, télen probléma volt a fűtéssel, kabátban dolgoztunk, aztán már szolgálati autók sem voltak, később a fénymásolópapír megvásárlása sem ment könnyen.

A nehézségek súlyosbodásával a lapban megjelentek olyan fizetett tartalmak, amelyeknek korábban nem adtunk volna teret. Az is mindennapi téma volt, hogy éppen kitől kapunk egy kis reklámpénzt. Így történhetett meg, hogy az európai parlamenti választás kampányában, mivel az RMDSZ-től nem kaptunk egy fillért sem reklámra, a kiadóigazgató – aki egyébként nem beszél magyarul – megtiltotta, hogy az RMDSZ-ről szóló hírek kerüljenek be a lapba. Megoldottuk, írtunk úgy, hogy mindenki megértse, aztán szépen visszabillenttünk mindent a normális kerékvágásba. Akkortól kezdve azonban ott lebegett a fejünk felett Damoklész kardja, sosem tudtuk, melyik nap jelentik be a bezárást. Végül az átszervezés mellett döntöttek, s hogy megmaradjon az újság napilapnak, létszámcsökkenést jelentettek be. Időközben három szerkesztő távozott a laptól, egyedül maradtam. Az átszervezést így is véghezvitték. A legutóbbi időszakban jómagam mint szerkesztő, egy elbocsátásra ítélt riporter, mint hírszerkesztő, egy sportrovatos, három riporter és két tördelő-szerkesztő alkotta a szerkesztőséget. Utólag

pedig – ígéretükkel ellentétben – hozzányúltak az amúgy is alacsony fizetésekhez is.

Az utolsó bő fél év eseményei vezettek oda, hogy azt mondjam: ezt nem tudom tovább csinálni. Ekkora szerkesztőségi csapattal nem tudjuk azt a színvonalat nyújtani, amit magunktól elvárnánk, fejlesztésre pedig nincs lehetőség. Bár még fiatal vagyok, az egészségi állapotom is leromlott, jelenleg is kezelnek, talán néhány hét, hónap alatt helyrejövek, majd még elválík.

Szakmailag mi az, ami a terveid közül megvalósult, s mi az, ami nem?

Személyes sikeremként könyvelem el az újság arculatának átalakítását, amire megjelenése után nyolc évvel került sor. Bár ez is két ütemben zajlott, a végeredménnyel elégedett vagyok, mert olyan szakemberrel, kollégával dolgozhattam együtt, aki értette a dolgát. Úgy érzem, sikerült elérnem, hogy kinevezésem után korom ellenére a kollégák ne az egykori gyakornok fiatalembert, ugyanakkor ne is kimondottan a főnököt lássák, hanem a csapattagot. Persze, ha baj volt, én tartottam a hátam, elvittem a balhét, mindig odaálltam a kollégák mellé, még akkor is, ha az enyéim tévedtek. Aztán mi elrendeztük a szakmai problémát egymás között.

Sajnos nem sikerült elérnem, hogy a lapnak jól működő, saját szerkesztővel rendelkező internetes oldala legyen, és azt sem, hogy létrehozzuk az online archívumunkat. Bár az újság weboldala megújult, azt a kiadóigazgató szája íze szerint rakta össze egy olyan informatikus, aki szintén egy szót sem tudott magyarul...

Közben értek-e pozitív meglepetések, illetve emberi csalódások?

Rengeteg igaz embert megismertem, ami legfőképp akkor derült ki, amikor elterjedt a híre, hogy kilépek a szerkesztőségéből, és felhívtak, köszöntöttek, bátorítottak, mások sajnáltak. Az emberi csalódások is mindennaposak voltak, de a legsúlyosabb mindig annak a felis-

merése, hogy a szabad sajtó csak ábránd, mert azok diktálnak, akik fizetnek. Igyekezünk minden körülmény között becsületesen, szakmai szempontok alapján összerakni a lapot, mert nálunk a hírérték döntött, nem az, honnan, kitől jött a hír, ezért sokat kellett harcolni az elvakult és egyre vakmerőbb pártkatonákkal.

Ha minden anyagi, személyi feltétel adott lett volna, milyen napilapot szeretett volna csinálni?

Mindenképpen olyat, ami illeszkedett volna a *Reggeli Újság* eredeti koncepciójához: olvasmányosat, tartalmasat, amelyben különös figyelmet szentelünk a magyar nyelvnek, hagyományainknak, kultúránknak. Nagyon fontosnak tartottam mindig az emberközpontúságot, a közszolgálatot. Ugyanakkor figyelembe véve az olvasói elvárásokat, széles tematikai skálán kellett volna összeállítani az olvasnivalót. A rovataink meg is voltak, csak idővel már nem maradt, aki megtöltse azokat tartalommal.

Amikor a véleménycikkekről, riportokról vagy interjúkról egyeztettem, sokszor mondogtattam: az olvasók elsősorban arról beszéljenek, amiről írunk, s másodsorban írjunk arról, amiről beszélnek. Ezzel akartam kilépni a konkurens lap árnyékából, amely abszolút rendezvényorientált. Én mást akartam. Eleinte volt is kivel, volt is miért.

Hogyan látod, mi a szerepe, esélye ma egy magyar nyelvű megyei napilapnak?

A napilapok hírlapszerepét el kell felejteni. A nyomtatott lap friss híreket legfeljebb az eldugott falvakba szállít azoknak az olvasóknak, akiknek nincsen más kapcsolódásuk a világhoz. A mai technikai fejlettség, a már nálunk is nagyfokú internet-hozzáférés mellett is van esélyük a napilapoknak, amennyiben sikerül a szerepüket átértékelni, és a kiadók szimbiózisban tudják működtetni az online és a print platformokat. A nyomtatott lapban a változatos, mindenképpen sok helyi és szórakoztató tartalmat, a napi közéleti hírek magyarázatait, háttéranyagokat, véleménycikkeket tudom elképzelni, amelyek kiegészítik a gyors internetes híradásokat. De ne felejtjük el: megfogni az újságot, belelapozni, megérezni a nyomdafesték illatát különleges érzés, erről nem lehet csak úgy leszokni. De a szükség nagy úr, a vidéki újságolvasó, főleg idős réteg szegényedik, ez is befolyásolja a lapeladást – ezért is nem lehet az előfizetési árakat úgy megemelni, hogy ebből kifizethető legyen legalább a nyomtatás.

Hogyan látod a sajtó és a politika kapcsolódási pontjait, kölcsönhatásait? (Nyilván rommagyar közegben.)

A sajtó politikai tömbösödése természetes folyamat. Nincs azzal semmi bajom, ha egyik vagy másik sajtótermék nyíltan deklarálja, hogy milyen politikai elveket vall, mely párttal, pártcsaláddal szimpatizál. Sokkal nagyobb a gond a magukat függetlennek beállító médiumokkal, meg azokkal az elvakult pártújságírókkal, akik mindenkit bértollnokoznak, akivel nem értenek egyet, miközben ők maguk gőzerővel végzik a pártpropagandát.

El lehet játszani a gondolattal, mint ahogy mi is tettük annak idején, hogy ha valamiért rúgjunk egyet az egyik pártra, akkor ugyanazért rúgjunk a másikba is. Aztán legfeljebb meglátszik majd az eredménye, amikor csökkennek a reklámbevételek... Ha van egy erős lábakon álló vállalkozó a háttérben, aki így is elviszi a lapot, akkor rendben van. Ám ha pénzügyi problémák jelentkeznek, átértékelődik a helyzet: a kiadónak az lesz a „korrektebb”, aki többet fizet. Így nehéz újságot írni.

Milyen személyes tanulságokkal szolgált ez az időszak?

Rengeteget tanultam a két és fél éves főszerkesztőség alatt. Ma is azt mondom, nem én voltam a legmegfelelőbb erre a posztra, de akkor nem találtak nálam jobbat. Szakmai szempontból a sok pozitív visszaigazolás mellett jól emlékszem a rengeteg bukfencre, a baklövésekre, amik álmatlan éjszakákat okoztak. Első évemben egyből három kampányt fogtam ki (helyhatósági, államelnök-leváltási referendum, majd parlamenti választások). Nagyon kemény volt.

Visszagondolva, a mérleg nyelve a csalódások felé billen. Ezért vesztettem el a hitemet, hogy ilyen körülmények tudok még valamit tenni ezért a lapért. Most fel kellett állnom, és őszintén remélem, az utánam érkező újult erővel viszi tovább a szerkesztőséget és lesz ereje hatékonyabban harcolni.

Mutasd be kérlek a Mind1.ma projektet, ki-ket, hogyan céloz ez a weboldal?

A Mind1.ma egy ifjúsági projektnek indult, azzal a céllal, hogy a tehetséges fiatalokat bemutatassuk ezen az oldalon. Egyfajta fiatalos, laza, szókimondó, a tényleges problémákra koncentrálni internetes oldalt álmodtunk meg tavaly ősszel, aztán időközben másképpen alakultak a dolgok. Az alapítók egy részének is más lett fontosabb, így most csak ketten foglalkozunk az oldallal, amelynek jelentős részben meghagytuk sajátosságait. Manapság főleg Bihar megyei, nagyváradi hírek kerülnek fel sok szórakoztató tartalom közé. Annak ellenére, hogy mi semmilyen fizetett kampányt nem folytattunk, kialakult egy stabil olvasótábor, és amikor több időnk van foglalkozni a Mind1-gyel, akkor ez a látogatók számán is meglátszik. Tervezzük a fejlesztést, ezután több időt szeretnénk majd szánni rá, igyekeznünk egy laza bihari portált csinálni belőle, amelyen teret kapnának a legfontosabb környékbeli hírek is.

Egyáltalán mit gondolsz a fiatalok médiafogyasztási szokásairól, ha már azt mondd, a Mind1.ma elsősorban ezt a generációt célozza?

Váltani akartam, ezért most az online médiára koncentrálok. Fontosnak tartom, hogy tudjuk használni az alternatív kommunikációs csatornákat. A klasszikus hírportálok mellett rengeteg kisebb-nagyobb – kétes hitelű – internetes oldal közöl híreket, többnyire úgy, hogy átveszi a nagyobbaktól az anyagokat, netán átírják, átszerkesztik azokat, majd ezek a tartalmak jönnek-mennek a neten. A szerzői jog, a hivatkozások hiánya vagy a gátlástalan lopások más problémák, amik ugyancsak sürgetős megoldást kívánnak. Talán az újjászerveződő MŰRE képes lesz majd ezt az ügyet ki-mozdítani a holtpontról.

A mai fiataloknak szerintem (civil aktivistaként tizenöt éve mozgom közöttük) emészthetetlen a klasszikus értelemben vett, vagy ha úgy tetszik, a konzervatív újságírás. Nincs idejük olvasni, vagy a figyelmük egy bizonyos irányba összpontosul. A közösségi média térhódításával ráadásul nem is a „mit mond”, hanem a „hogyan mondja” lett a fontos, a forrás pedig mellékes.

Azon dolgozom most, hogy a partiumi, bihari fiatalokat és fiatal felnőtteket egyéni hangon szólítsuk meg, hogy hozzájuk is emésztendő formában juttassuk el az információkat. Biharban hatalmas űrt kell betölteni ezen a téren.

Médiaajövő az erdélyi fiatalok szemével

A média változásairól, a hírközlés jövőjének lehetőségeiről, a nyilvánosság változásairól szóló esszékre hirdetett pályázatot XI-XII. osztályosoknak a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem Újságírás Intézetének magyar tagozata, valamint háttérintézménye, a Medea Egyesület, közösen a Magyar Újságírók Romániai Egyesületével. Az elbírálók (Kassay Réka – Medea Egyesület, illetve Maksay Magdolna – MÜRE) szerint fontos szempont volt a felvetett téma eredeti megközelítése, érvek és ellenérvek felsorakoztatása, illetve a helyes és jól megfogalmazott szöveg. E szempontoknak mindhárom nyertes dolgozat megfelelt.

Az első helyezett munkájában az ítéseknek a téma problematizálása tetszett a legjobban, hogy milyen analógiákat hozott fel a szerző a jelenség szemléltetésére, milyen példákkal és szempontokkal közelítette meg azt (pl. a nyilvánossághoz való viszonyulás a különböző generációknál). Emellett, a forma is – mondhatni – nyomdakész. A második helyezett írásának a felépítése volt a nyerő: hogy három generáció szemszöge felől közelíti meg a témát és bevallotta „retrós” gondolkodást tükröz. A harmadik díjasban a dolgozat személyes jellege mellett, az volt a legszimpatikusabb, ahogyan megközelítette a nosztalgia jelenségét és a kettősséget a régi dolgokhoz való ragaszkodásban.

A tanulóknak szóló pályázat első három helyezettjének írásait olvashatják most a *Romániai Magyar Sajtóban*, s ki tudja, pár év múlva a szerzők más munkáit is megtalálhatjuk a romániai magyar sajtóban.

Gyorsaság és kényelem – Csiki Ottó, I. díj

„Meglehet, hogy a kerékpáros postást/újságkihordót, aki lazán dobigálja a hírlapokat a házak udvarára felváltja a számítógép előtt gubbasztó postás, aki majd csupán elküldi a virtuális újságot, aki kézhez kapja, nem a reggelinél forgatva tudakozódik a nagyvilág hírei felől, hanem a táblagépen böngészi a híreket? De vajon milyen jelenettel helyettesítük

majd a filmekben a család kedvencének, a kutyanak a reggeli tevékenységét, hisz nem lesz, amit reggel hiányosan átnyújtson a gazdinak? Biztosan találnak erre frappáns megoldást de ez most mellékes. (...)

Sajnos a papíralapú sajtó ellen szól a divat, amelyet a társadalom egésze követett a történelem folyamán. A mostani divat, ámbár folyton változó, egy bizonyos mértékű nyomást gyakorol az internet és a közösségi oldalak használata felé, manapság szinte kizárólag az internet segítségével tudunk meg dolgokat, vagy sikerül lebonyolítani valamit, kapcsolatot fenntartani stb. Ugyan a divat szeszélyes és folyton változó, nem valószínű, hogy teljesen ellenszegül rövid időn belül saját magának. Habár, ezt ki tudja megjósolni? Már most érződik a nyomtatott sajtó viszonylagos hátránya az internethez képest, az viszont biztos, hogy a civil internet elterjedése nem kis változásokat hozott és még hoz az egyszerű ember életébe.

Rengeteg megválaszolatlan kérdés kereng erről a témáról, a válaszok összetettek, ha egyáltalán léteznek. Elgondolkodtató. Egy négy évszázados sikertörténet nem ér véget csak úgy, előjelei vannak, és amint fentebb írtam, ezek a jelek már láthatók. De még messze nem dőlt el a nyomtatott és virtuális média harca. Semmi sem vész el, csak átalakul, ez megtörténhet a nyomtatott médiával is, csakúgy, mint a korábban említett automobil és állatvontatású járművek harcánál.

A könyv mint nyomtatott szöveg még sokak számára szimpatikusabb, mint a képernyő előtt ülve olvasni órák hosszát. A nyomtatott média birtokolja ezt az előnyt. Viszont a könyv is visszaszorulóban van, szintén a világháló széles tartalma miatt.

Kíváncsiságból megkérdeztem egy kívülállót is, hogy hol olvas szívesebben híreket, vagy egyéb mást és miért. A válasz, talán sejthető is, az volt, hogy az interneten olvas szívesebben, mert ott gazdagabb a tartalom. És nincs ezzel egyedül. A képzeletbeli mérlegen a szinte korlátlan adat birtoklása az online média tányérjába kerül, ezzel jelentős súlyt birtokolva szemben a korlátozott adattal és információval rendelkező nyomtatott médiával.

Az információ hatalom, ez szinte bárhol érvényesül.

De még léteznek hagyományörző csoportok, akik a régi, hagyományos élethez próbálnak visszatérni, ők még éltetik a nyomtatott sajtó esetleges jövőjét. Az még megemlítenődő, hogy a chat nyelv nagyon eltér az irodalmi nyelvtől, talán még az anyanyelv is veszélybe kerül. A papíralapú sajtó még a hagyományos, irodalmi nyelvet használja, amelyből elsajátítható a helyesírás és a fogalmazási készség is.

Meglátásom szerint a papíros sajtó és a magazinok a távoli jövőben nem tűnnek el teljesen, csak kiszorítódnak az internet által. Hiányozna a társadalomnak, ha teljesen eltűnne, de ez, mint tudjuk, csakis az igényektől függ, ha van a papíralapú napilapokra, sajtóra igény, akkor sok-sok évig létezni fog. Úgy látom, van jövője a nyomtatott médiának.

Igaz, hogy már régóta csak a világhálón olvasom a híreket és a magazinokat....

Újsággyilkoló internet avagy ragaszkodunk a retro stílushoz! – Szabó Csenge, II. díj

Az egész káosz ott kezdődik, hogy nagyon színes egyéniségek a fiatalok, ez az úgynevezett Z nemzedék, akiket „digitális bennszülötteknek” is neveznek. Érdekes kifejezés, talán kicsit durva is, de legfőképp elítélő, pedig nem lehet mindenkit általánosítani. Legtöbben elítélik a fiatalokat, sokat halljuk, hogy: „Mindig a gép előtt ül. Egyfolytában játszik, sokat lóg a közösségi oldalakon” és még sorolhatnánk, de akik megélik ezt a korszakot tudják, hogy nem egyformák a tinik.

Ami általánosan igaz, hogy úgy születünk és nevelődünk, hogy túlságosan felgyorsult a technika, a világ körülöttünk. Ezért a kamaszokat nehéz lekötni, mindig más érdekli őket, mert ebbe nőttek bele. Az új és érdekesebb iránti folyamatos vágy, nehéz megfelelni nekük. Ami új dolgokat hoz, az maga az internet. Mai átlagos tinire azt mondják, nem tudna élni internet nélkül. Talán van benne igazság, de bármikor megtörténhet egy áramszünet és muszáj lenne kibírni. Vagy azokra nem gondolnak, akik nem a gazdag államokban élnek, vannak akik nem tudják megengedni maguknak azt a luxust, hogy legyen bármilyen modern felszerelése, de mégis boldogok. (...)

Igenis, még mindig vannak olyan gyerekek, akik imádnak olvasni, de nem gépen,

hanem a sarokban ücsörögve, érezve a finom papírrillatot és tapintva puhaságát. Megvan annak a varázsa, hogy kézzel megfogható és nem csak a szemmeddel látod, hanem érzed azt a papírt minden érzékszerveddel. Így van ez az újsággal is, sokan vannak akik a nőlapokat vagy a pletykalapokat igenis kézben szeretik olvasni, pedig lenne lehetőségük az interneten bújni az újdonságokat, de ugyebár megmagyarázhatatlanul ragaszkodnak hozzá, hogy az ágyon fekvé lapozgassák, hallják és lássák, ahogyan siklanak az oldalak. Ennek a kézzel fogható hírközlésnek bármennyire is tagadják, több előnye van, mint az internetnek. (...)

A napilapokat pedig valahogyan be kell szerezni, akár postán, akár megvenni egy boltban. Itt jön be egy rossz dolog, amit muszáj megemlíteni! Egy szó: lustaság. Bizony, bizony ismerős ez sokunk számára. Mivel az internet nemcsak gyors, hanem könnyű és egyszerű használni, nem kell elsétálni az újságoshoz, nem kell várni a postát. Ha valaki nem dugja az orra alá az illető személynek az újságot, akkor inkább fellép a netre és elolvassa ott, mert lusta. Pedig belegendolva vannak újságkihordók, az ajtóig kellene elmenni, vagy a postaládáig, de nehezükre esik. Lusta kimenni a házból, venni egy napilapot, ezzel észre sem veszi, mennyi mást elutasít még mellette: egy kis séta, kommunikálás élőben az emberekkel, talán még útközben még több hírt tud hallani, esetleg jó kedvre deríthet egy kis friss levegő vagy nap-sütés, valami izgalom, vagy pezsgés, ami színessé teszi az életünket és a színes alatt nem egy rossz dolgot értek, ami bizony az arcunkba lóg minden internet használatkor: reklámok. Az internet egyik átka, amitől képtelenség megszabadulni, nincs olyan beállítás, ami megtudná akadályozni, hogy ne találkozzunk böngészéskor eggyel sem. Ide vagy oda fiatalság, ez mindenkit zavar. Az újságban nem pittyeg egy reklám a szemünk elé, hogy nézzük meg. Vannak persze reklámok, de annak megvan a kellő helye és akkor nézed meg, amikor akarod. (...)

Térjünk rá egy kicsit az idősebb generációra, a középkorúakra. Náluk másképp működik minden. Teljesen más világba születtek, más rendszerbe, más világfelfogásba és nem ebbe a hiperaktív életbe. Nekük nehéz lehetett megszokni ezt a gépisedett formát. Ők megszokták az úgymond „normális” környezetet, mást neveztek természetesnek, mások voltak a szokások. A gyerekek vidáman jártak könyvtárba, mentek el újságot venni,

mert régen nehezebb volt híreket tudni a világról. Internet még nem nagyon létezett és a televízió sem tudósított mindenről. Meg kellett harcolni az új pletykákért, egymással többet kommunikáltak az emberek, szájról szájra terjedő hírek voltak.

De nem kell messze mennünk, ha nem a gazdagabb réteget nézzük a társadalomban, akkor ott vannak a szegényebb emberek, akik manapság is küzdenek a friss információkért. A napjuk fel van dobva, ha kaphatnak a kezükbe egy újságot, nemhogy internetet. Több millió cikket találunk róla, hogy az emberek fele milyen környezetben él. Hozzájuk vajon akkor hogyan juthat könnyebben hír: interneten vagy napilapokban? Ezt természetesen mindenki maga dönti el, de mindenféle környezetet és szempontot figyelembe kell venni, mert nem a gazdagoké a világ, a 7 milliárd emberből csupán az emberek 31%-a használ internetet. (...)

A technikának, el kell ismerni, hogy van jótékony hatása is akár az oktatást tekintjük, akár más munkahelyeket, van, hogy igenis könnyíti az emberek dolgát, de mellette sok dolgot tönkre is tesz, ami fontos az emberek számára. A felnőttek több mindent éltek meg, így tudják és felfogják a következményeket: ha mindent átvesz az internet az emberek között a kommunikáció és kapcsolat teljesen megszűnhet.

Ahogy öregszünk egyre inkább észreveszük a történetekben a hasonlóságot. (Albert Einstein). Elérkeztünk a legöregebb generációhoz, a legtapasztaltabb nemzedék, a legtöbbet megélt emberek. Sokan lenéznek az öregebbeket, mert „maradiak”. Nézzük csak meg miről is van szó: azért mert egy ember ragaszkodik valamihez, amibe beleszületett és nem tud átszokni ilyen vadonatújra attól még nem leragadt vagy fejletlen. Gondoljunk csak bele, mit várunk el tőlük, s könnyedén rájuk mondjuk, hogy bogarasak. (...)

Összegezve én hiszek abban, hogy az újságok nem fognak eltűnni.

Mint említettem az emberek több mint fele nem használ, és nem is fog használni internetet, mert nehezebb megoldani a szegényesebb országokban.

A fejlődés csak rontást hozott az emberi kapcsolatokba, mivel a legtöbben vagy ott-hon ülnek a számítógépük előtt vagy ha esetleg ki is mennek együtt szórakozni percenként bujják a telefonjukat. Mi lesz pár év múlva, megnémulunk?

Emberekből vagyunk, szükségünk van, hogy érezzünk akár fizikailag akár lelkileg.

Biztos vagyok benne, hogy az újság eltűnése lelkileg is megviselné az embereket. Éreznünk kell a tárgyakat, ahogyan egymást is, nem elég ha minden a szemünk előtt történik, még azt hisszük, hogy álmodunk és az nem is olyan jó érzés, ha nem tudod teljesen érezni ami körülötted történik. (...)

Nagyon sok kifogást találunk, hogy miért jobb az internet, de ezt évekig lehetne vitatni. A lényeg, hogy nagyon sokan élnek olyan emberek, akik ragaszkodnak hozzá, és 10-20 akár 30 év múlva sem fog annyira kiöregedni a generáció, hogy ne hiányozzanak a nyomtatott napilapok, mert az emberek akkor érzik a súlyát és értékét valaminek, mikor már nincs. (...)

Online a nyomtatott ellen, veszély vagy szeszély? –

André Krisztina Sarolta, III. díj

„A kor emberei úgy válnak egyre manipulálhatóbbá és naivabbá, hogy közben meg vannak győződve, hogy senki nem tud túljárni az eszükön. Elhiszik a meg nem erősített híreket.

Sőt, meg is osztják és ezáltal uralkodnak: olyan szinten válik az internetfelhasználó nép uralkodóvá, hogy erejével tinédzserek öngyilkosságát, élő emberek halálhírének terjesztését, néhány véleményformáló lázadásának mozgalommá való fejlődését idézi elő. De a sajtó online felületlen való jelenlétének segítségével javára is fordíthatja: a kíváncsi vagy zaklatott ember bepötyögi egy hozzászólás formájában vagy elküldi emailben a portálnak a panaszát, észrevételét, kérdését, és a hivatástudattal áthatott újságíró segít.

Ugyanakkor örül, hogy van érdeklődés és nemcsak hasznos, hanem érdekes is a betevő falatot biztosító tevékenység.

A blogok, fórumok jó kitérőközlési lehetőséget biztosítanak azoknak az embereknek is, akiknek nem adatott meg, hogy pénzért sercegen a pennájuk, de ez a jelenség azt eredményezi, hogy a sok önjelölt költő, író, tényfeltáró riporter és összeesküvés elmélet híve annyira felhígítja a blogok és a fórumok világát, hogy az ott olvasható információ sokunk számára kétes és nehezen hihető lesz.

Példának okáért sokatmondó, ahogy a nőgyógyászok tiltják a kismamákat attól, hogy fórumokat olvasgassanak a terhességről és a gyermekvállalásról, mert gyakori a jelenség, amikor a babát váró, épeszű, felnőtt nő néhány óra fórumolvasgatás után bepánikol és

Bukaresti Magyar Élet

A bukaresti magyar oktatás kétszáz éves múltja tekint vissza. A Barátok katolikus temploma, majd a református és evangélikus templomok köré tömörült erdélyi magyarok ebben a városban egy csodálatos magyar világot építettek. Iskolák, újságok sokasága, könyvkiadás, színház, cégek, gazdasági és kulturális élet fémjelzi az ide került magyarok munkásságát. Ha a két világháború nem teszi tönkre ezen intézményeket, akkor Budapest után minden téren Bukarest lenne a második legnagyobb magyar város.

A fővárosi magyar lakosság az 5-6 generációs „ősmagyaroktól”, a jobb munkalehetőségért ide telepedett magyarokig, egy széles skálát ölel fel. Az utolsó népszámlálás idején háromezer bukaresti vallotta magát magyarnak, az itt élő harmincezer magyarból. A jövő nem rózsás, évtizedeken belül az asszimiláció hullámai eltörlik az anyanyelvünket. Ezért, a legfontosabb az anyanyelv oktatása, védelme és ápolása. Ezt az itt működő Ady Endre Elméleti Líceum, a Petőfi Ház, a római katolikus, a református, és az evangélikus egyházak vállalják fel.

Ezt az öt, a magyarságot tömörítő intézet kulturális, tudományos egyesítését vállalta fel a majdnem egy éve beindult *Bukaresti Magyar Élet* kiadvány, melynek szerkesztői dr. Bencze Mihály és Forró László. Egyelőre havonta egyszer jelenik meg, a *Brassói Lapok* mellékleteként. A mindennapi kulturális és tudományos élet mellett, közli a bukaresti magyarok történelmét, és neves magyar személyiségek életrajzát, akik Bukaresten keresztül ráhatással voltak az ország kulturális, gazdasági fejlődésére. Ez év januárjában Ambrus Attila, a Brassói Lapok főszerkesztője mutatta be hivatalosan, a Petőfi Házban szervezett ünnepségen a *Bukaresti Magyar Élet* első három számát, illetve a szerkesztőit. A *Bukaresti Magyar Élet* közben kiadta Béres Vivien, a bukaresti Ady Endre Elméleti Líceum kilencedikes diákjának *Érzelmek* című verseskötetét. Újságunk elektronikus változatát bárki megtekintheti az adyendre-bukarest.ro honlapon. Mindenkitől szívesen várunk írásokat, visszaemlékezéseket, történelmi fényképeket és dokumentumokat a következő címre: **bukaresti.magyar.elet@gmail.com**.

Bencze Mihály

Bukaresti Magyar Élet

II. évfolyam, 5. szám, 2014. május 15. • Szerkesztők: dr. Bencze Mihály, Forró László • Szerkesztőség: bukaresti.magyar.elet@gmail.com • Online: <http://www.adyendre-bukarest.ro>
• ISSN 2344 – 6161, ISSN-L 2344 – 6161

➤ mindenféle leírt tünetet érez magán, aztán megállapítja, hogy a gyermeke valószínűleg rákos, Down kóros és rájön, hogy ő nem is alkalmas az anyaságra.

Ezt a fajta nevetséges információterjesztést a nyomtatott sajtó sokkal ritkábban engedheti meg magának, ezáltal válik megbízhatóbbá és hitelesebbé.

Az emiatt kialakult biztonságérzet hajtja mai napig az újságáruhoz, hogy meggyőződhessek az adott hír hitelességéről.

A legszerencsésebb megoldás talán akkor valósulna meg, ha mindenkinek lenne pénze, ideje és gyomra ahhoz, hogy több nyomtatott és internetes forrásból is elolvashassa a nap

történeteit, nagyokat nevetve azon, hogy esetenként különböző hírként is eladható ugyanaz az esemény.

Eltűnik-e a nyomtatott sajtó? Teret hódít-e az online világ? Ki lehet jelenteni, hogy jobb az egyik a másiknál? Van olyan ok, amiért fenn kell maradni bármelyik műfajnak? Létezik az a brit kutatócsoport, aki tudja ezekre a kérdésekre a helyes választ?

A kérdések összetettsége miatt nem lehet pontos képletet adni a jelenségre.

Megközelítőleg annyi esélyét látom annak, hogy az online sajtó teljesen kiszorítsa a piacról a nyomtatott terméket, mintha a poszívó és a seprű párharcáról lenne szó.”

A legjobb pályaműveket teljes terjedelemben a mure.ro oldalon olvashatják.

Száz éve írtuk

Erdélyi-partiumi lapokból tallózunk következő számainkban, korabeli kollégáink fontos és érdekes írásaiból. Első alkalommal éppen száz esztendőt ugrunk vissza az időben, Péter I. Zoltán helytörténész, szakíró segítségével, aki a megsárgult lapú újságok gyűjteményeinek bűvárlója.

A *Nagyvárad Napló* 1914. augusztus 1-jei száma szenzációval indít, ráadásul a kormány a teljes első oldalt megírta a naplósok helyett. *Elrendelték az általános mozgósítást.* – hirdeti a lap, érdekes, hogy akkoriban a cím után nem volt szentségtörés pontot tenni. „Öfelsége tegnap elrendelte a közös hadseregnek, haditen-

gerészetnek, mindkét honvédségnek, a bosnyák hercegovinai csapatoknak általános mozgósítását, valamint a népfölkelés behívását és felhívását. Rimler Károly polgármester tegnap este fél hétkor kapta meg hivatalosan a miniszterelnökségtől az általános mozgósításra vonatkozó rendelet-

et. És tegnap este már ki is ragasztották az egész városban a következő hirdetményeket:

MOZGÓSÍTÁSI HIRDETMENY

Ő császári és apostoli királyi Felsége a közös hadseregnek általános mozgósítását legkegyelmesebben elrendelni méltóztatott...”

Ferenc Ferdinánd főherceg ekkor már több mint egy hónapja halott volt, ám sajtós szemszögből érdekesebb, hogy a polgármester által este kapott rendeletről már a másnapi lap be is számolhatott. Van olyan napilap manapság a 21. században, ahol este fél hétkor már végeztek a munkával.

*

Az augusztus 1-jei szám igazi háborús hírcsokrot is hoz, egyebek közt tudatja: „A Times jelenti, hogy az osztrák-magyar flotta egy része blokád alá vette Montenegro fő kikötőjét, Antivárit.” Amúgy elég optimista volt, mint szinte mindenki, a Napló ismeretlen cikkírója, hiszen így előlegezi meg a fejleményeket: „Most dől el, Szerbiát kell csak megfenyíteni, vagy pedig Oroszországot is meg kell tanítanunk arra, hogy ne avatkozzék a dol-

gunkba.” A későbbi történések azt igazolják, hogy az oroszok-szovjetek nem bizonyultak eléggé tanulékonynak.

*

Ugyanazon az oldalon egy sokkal békésebb információ, fizetett hirdetésében Weisz Rózsi-ka hozza a nagyérdemű közönség tudomására, hogy a nagyvárad *„Sas Passage Zöldfa”* utca felőli részén található üzletében hygienikusan és szigorúan rituálisan kezelt (magyarán kóser) hideg felvágottak, valamint reggeli és uzsonnakávé, tej vaj és túró igen jutányos áron kapható. Fajbörök, állandóan jégbe hűtött sör, és pálinka.”

*

A küszöbön álló világháború apropóján fogalmazta meg az aznapi, egyébként szombati számban (lám, akkoriban nem okozott gondot szombaton megjelennie egy helyi lapnak) főpásztori üzenetét gróf Széchenyi Miklós, Nagyvárad katolikus püspöke, komoly érvekkel erősítve bizakodását a várható küzdelem végkimeneteléről: „Bízunk ugyan ügyünknek igazságában, bízunk felkészült fegyveres erőnknek királyhűségében, hazafias lelkesedésében és vitézségében: de legfőbb bizalmunkat Magyarország Védőasszonyának, a B. Sz. Máriának anyai közbenjárása mellett a mindenható Isten segítségébe vessük imádkozván, hogy vigye győzelemre fegyvereinket, melyeket nem kalandos hódítási vágy, hanem az a nemes törekvés vezet, hogy visszaállítsuk a megsértett erkölcsi rendet, hogy kioltjuk és ártalmatlanná tegyük a szomszédban alattomosan élesztett pusztító zsarátnokot, mely az egész Európa békéjét feldúlással fenyegeti.”

Úgy látszott, működött akkoriban a társadalmi szolidaritás, legalábbis a kezdeti lelkesedés idején, hisz a Napló arról is hírt ad, hogy „a behívott katonák visszamaradt családtagjainak felségélyezésére országos gyűjtő akció indult meg, amelynek élén a magyar mágánvilág legelőkelőbb asszonyai állnak.” Ám nem csak a főnemesi hölgyek mozdultak meg, egy másik cikk szerint a Vörös-kereszt Egyesület gyűjtéséhez „a nagyzozláni káptalani gazdaság cselédei elküldték minden nélkülözhető holmijukat. Két párnát is küldtek, jelezve azt, hogy a magyar nő a legutolsó párnáját is odaadja kérés nélkül, ha úgy érzi, ezzel szolgálatot tesz a hazának. Egyik párnára Szabó Istvánné, másakra Szűcs Juliska neve van írva.” Az apró falucska, Nagyzozlán pedig ma

a határ közvetlen közelében, de egy másik országban van, mint Nagyvárad.

A háborús időkre való átállással kapcsolatos az a hír is, mely szerint a vasútnál életbe lépett a hadi menetrend, ami azt jelentette, hogy „olyan vonaton, ami bárminemű katonai célt szolgál, polgárembernek utazni nem lehet.” A közönségnek kétféle vonatközlekedés áll rendelkezésére, a helyi vonat és a posta vonat. Utóbbiakra „csak rendőrhatalósági vagy katonai személyigazolvány felmutatása mellett szolgáltatnak ki jegyet.”

*

Természetesen a háború jó üzlet is lehet annak, aki él a lehetőséggel. A Naplóban a polgármesterével és a püspökével vetekedett címbetűméretben az a felhívás, amit – nyilván fizetett hirdetésként – az újpesti Dr. Keleti és Murányi vegyészeti gyár tett közzé. Magára a belügyminiszterre hivatkozva fogalmazza meg azt, hogy „a községek, városok, kórházak, gyógyszerárak kötelesek kellő mennyiségű fertőtlenítő-anyaggal haladéktalanul felszereltetni, felkérjük az összes alispán, főszolgabíró, polgármester és jegyző, valamint gyógyszerész urakat, hogy szükségletüket *Lysoform fertőtlenítő-szerben* haladéktalanul adják fel, hogy a rendeléseket, míg a készlet tart, azonnal teljesíthessük.”

Maradva a gyógyszeriparnál, békésebb reklám foglalkozott a hölgyek igényeivel. Akkoriban még patikákban lehetett kozmetikumokat venni, igaz, ez ma is így van. A nagyváradai Csillag gyógyszerár gyakorlatilag csodaszert kínált, íme: „Creme-Emaille de la Princesse Mathilde. Legújabb találmány a kozmetika terén. Már 2-3-szori használat után a bőr fehér és bársonysima lesz. Eltávolítja a szeplőt, mitessert és mindennemű bőrtisztatlanságot, eltünteti a ráncokat és az arcnak ifjú, bájos szint ad.

és mindennemű bőrtisztatlanságot, eltünteti a ráncokat és az arcnak ifjú, bájos szint ad.”

Megszépiült arcukkal a nyári szünet miatt színházba nem, de az Apolló mozgószínházba, azaz a moziba elmehettek a hölgyek. Zárójelbe tett csillag utalt arra a hír elején, hogy fizetett hirdetés lelkesít filmnézésre: „Tegnap egy megrázó jelenetben gazdag filmdráma, *Az utolsó termi-*

nus című hatalmas újdonság bemutatója volt. A közönség nagy tetszéssel fogadta a pompás, modern filmet, és kitűnően mulatott a *Boldogtalan szerelem* című két felvonásos vígjáték kellemes jelenetein is. A brilliáns újdonságok ma is, holnap is maradnak műsoron.”

*

A háborús anyagok mellett érdekes oktatási témájú cikket is hoz a lap. A vakáció közepén Jankovich Béla tanügyminiszter a tanárság tekintélyének megóvása érdekében „eltiltotta a tanárokat a privátoktatástól”. A miniszter szerint a magánórák akadályozzák a tanárokat abban, hogy minden idejüket az oktatói munkának szentelhessék, illetve az ügy anyagi vonatkozásai miatt tekintélyüket megóvhasák. Persze, ezzel nem akarunk ötleteket adni a mai minisztereknek, képesek ők hajmeresztő rendeleteket hozni maguktól is. Amúgy a *Nagyvárad Napló* a miniszter érveléseivel egyetértve rövid kommentárjában azt is megjegyzi, hogy a tanárok ily módon jövedelmük egy tekintélyes hányadától esnek el.

*

Az augusztusi kánikulában megnyugtató hírt közöl a lap a szomjas váradiakkal, a sörkészletek aggasztó fogyásáról szóló korábbi anyagukra visszatérve jelentik: „a kitűnő Dréher-féle sörből oly nagymennyiségű szállítmány érkezett Nagyváradra, mely a sörszükségletet hosszú időre fedezi.” Ez azért megnyugtató egy háború hajnalán.

*

Befejezésül érdekes színes anyag, melyből kiderül, hogy Váradon járt a Mentalista, Mr. Alexander és b. neje. Legalábbis a *Telephátikus gondolatolvasók Nagyváradon*. című cikk szerint „olyan európai hírű, a normális emberérzéken túlfekvő tehetséggel megáldott művészpár kezdi meg Nagyváradon, az Apolló mozgófényképszínházban előadásait, akiknek a csodával határos produkcióit olyan kiváló psichiáterek és ideggyógyorvosok, mint dr. Ferenczi Sándor, dr. Rotter Henrik, dr. Hajós Lajos egyetemi magántanár, dr. Berger Ferenc, a Charité poliklinika főorvosa, dr. Lévy Lajos és dr. Kiss Gyula figyeltek meg. Egybehangzóan megállapították, hogy Mr. Alexander képes szavakat és az előtte megnevezés nélkül felmutatott tárgyakat nem hipnotizált feleségével kitaláltatni, anélkül, hogy kérdéseket intézne hozzá, vagy bármily egyetértésre alkalmas közvetítést találja.”

Ki tudja, mi lett a sorsa Mr. Alexandernek, alighanem a nejevel együtt elsodorta őket is a világgégés vihara.

Sz. L.

Esterházy a sajtóról

A Kossuth-díjas író, Esterházy Péter egyik gondolatát idézzük a rejtvényben a **vízszintes 1.** és a **függőleges 44.** alatt.

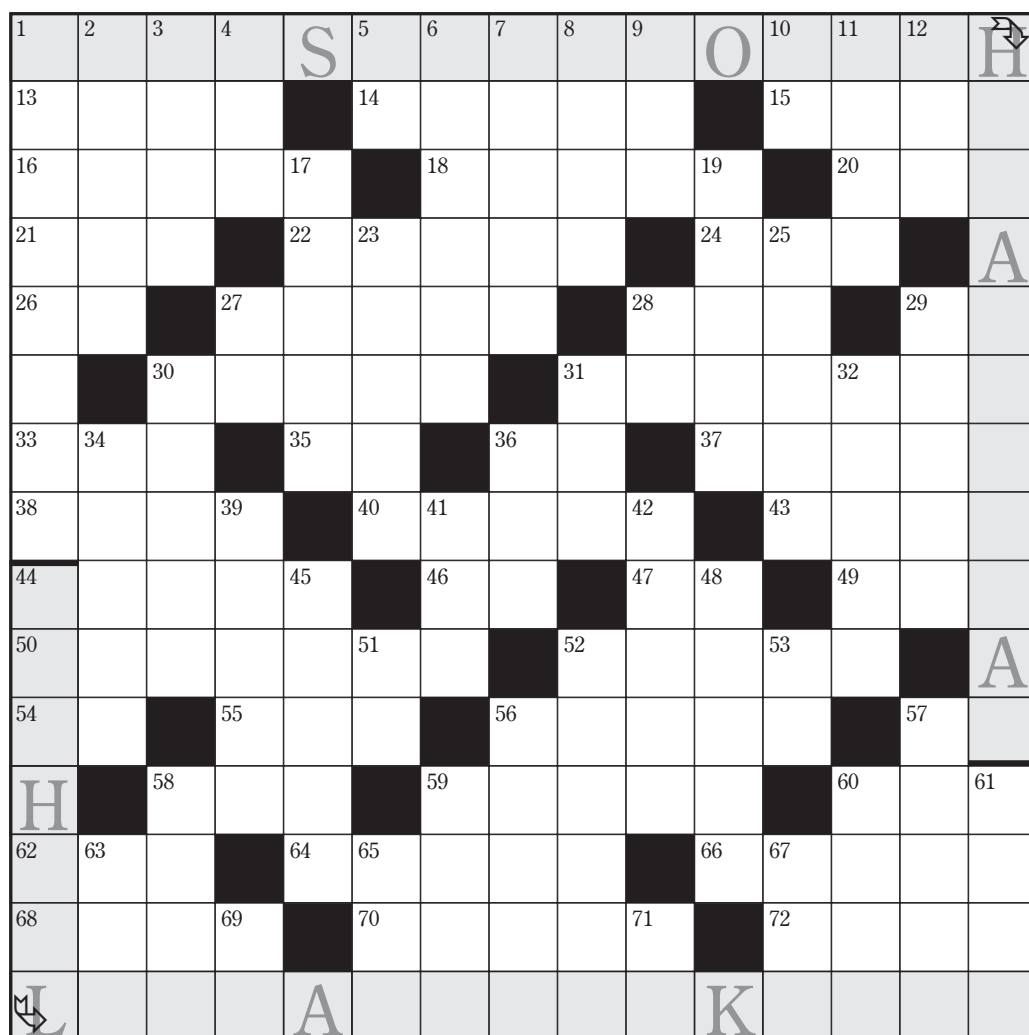
VÍZSZINTES: 13. Római írnok, Cicero rabszolgája. 14. Perszeusz anyja a görög mitológiában. 15. Vízgőz. 16. Megvételre kínált holmi. 18. Lipova város magyar neve. 20. Perzsa uralkodó. 21. ... Vegas – a világ szerencsejáték-fővárosa. 22. A japán buddhizmus központja. 24. Hangtalanul végzi! 26. Bosszúságot kifejező szócska. 27. Federico Garcia ... – spanyol költő, drámaíró (1898–1936). 28. Átlátszó pozitív fénykép. 29. ... flagranti – tetten érve. 30. A Zagyva bal oldali mellékfolyója. 31. Pamutgombolyag. 33. Omán, Málta és Spanyolország gépkocsijele. 35. A Jupiter holdja. 36. ... ipso – magától értetődően. 37. A föld felszíni része. 38. A nikkell és a neptúnium vegyjele. 40. Táncdalénekes (György). 43. Mózes öt könyve (ék. f.)

44. Tréfás. 46. Tágas. 47. Panaszkodni kezd! 49. Minibárban van! 50. Épületszinttel kapcsolatos. 52. Régi udvarház. 54. A gallium vegyjele. 55. Amerikai műholdcsalád. 56. Ázsiában és Afrikában élő dögevő ragadozó. 57. ... gros – nagyban. 58. Fekete István fecskéje. 59. Szállítmány. 60. Radírdarab! 64. Ilion másik neve. 66. A levegő oxigénjének jelenlétét igénylő (baktérium). 68. ... ákác – Szép Ernő műve. 70. Divat – névelővel. 72. Mocsaras helyen élő madár.

FÜGGŐLEGES: 1. Menotti kamaraopera. 2. A Szilágyság központja. 3. Hatalmaskodó emberre jellemző. 4. Sötét ibolyaszínű kristályos elem. 5. Juttat (nép.). 6. Fehér mérgező gomba. 7. ... Ekberg – svéd-amerikai filmszínésznő. 8. Météban a fogadó játékos. 9. Festmény. 10. Recept rövidítése. 11. Magyarországra a XIII–XIV. században betelepült néptörzs. 12. Időmértő. 17. Nagyon régi. 19. Ócska, kopott.

23. Ókori egyiptomi szobor. 25. A szájuég rész. 27. Éneklő szócska. 28. Idegen helyeslés. 29. Nagy finn tó. 30. Település a Fekete-Körös partján. 31. Cselekvés rendje. 32. Kosztolányi feleségének neve. 34. Izomdaganat. 36. Fizikai képesség. 39. Magyar eredetű szerzetesrend. 41. A kimonó selyemöve. 42. Becézett szülő. 45. Könnyít a helyzetén. 48. Fizetési részlet – névelővel. 51. Állóvíz. 52. Tollbóbitás papagájfélé madár. 53. Iljuszín repülőgépe. 56. Lüktetve fáj. 57. Olasz város Salernótól délkeletre. 58. Cicanév. 59. Az örök város. 60. Zavaros irat! 61. Község Debrecen közelében. 63. Jutalom. 65. Számítógép-memória. 67. Lábaihoz. 69. Pakliban van! 71. Erős zsineg.

Barabás Zsuzsa

Turizmus-népszerűsítő MÚRE-pályázat

Meghosszabbított határidő: augusztus 31.

Meghosszabbítottuk a turisztikai témájú pályázat leadási határidejét: a Magyar Újságírók Romániai Egyesülete **szeptember 7-ig** várja a hazai turizmust népszerűsítő újságírói alkotásokat.

Pályázhat bármely MÚRE-tag, írott (print, online) vagy audiovizuális (rádiós, tévés) művekkel. Terjedelmi korlát nincs. Olyan 2014. január 1. és **2014. augusztus 31.** között publikált/sugárzott alkotásokat várunk, amelyek középpontjában az erdélyi turizmus lehetőségei állnak.

Egy pályázó legtöbb 2 pályaművet küldhet be.

A pályaműveket e-mailben a mure@mure.ro címre vagy postai úton a MÚRE címére (540027 Marosvásárhely, Tusnád u. 5.) várjuk **2014. szeptember 7-ig** (postai bélyegző dátuma). Kérjük csatolni az alkotó(k) nevét, elérhetőségét.

A pályamunkákat Nagykaroly Város önkormányzata és a MÚRE díjazza, 1000 lej összértékben.

A szervezők vállalják a legjobb pályamunkák megjelentetését.

www.mure.ro

Sok sikert kívánunk!

A VÁRAD FOLYÓIRAT PÁLYÁZATI FELHÍVÁSA:

A tudományok kertje

A *Várad* irodalmi és művészeti folyóirat bővíteni, gazdagítani kívánja társadalmi-kulturális rovatát a különböző tudományágak művelőinek írásaival. Műfaji korlátozások nélkül várják a filozófia, az esztétika, az irodalomelmélet, a nyelvészet, a szociológia, a néprajzkutatás, a pszichológia, a történettudomány, a kultúrhistoria, tudománytörténet, a helytörténet stb. kutatóinak esszéit, tanulmányait, elemzéseit, az egyetemi hallgatók szakdolgozataival egyetemben.

A közlés szintjét meghaladó szövegeket – honorárium ellenében – szeptemberi lapszámmunktól kezdve folyamatosan publikálják.

A legjobbnak ítélt pályaműveket szakértők bevonásával díjazzák.

I. díj: 1000 RON

II. díj: 750 RON

III. díj: 500 RON

Egy-egy írásmű maximális terjedelme: 40 ezer jel, beküldési határidő: 2014. december 31.

Postacím: Revista culturală Várad
410068 Oradea Piața 1, Decembrie nr. 12
Villanyposta-cím: varadlap@gmail.com

A küldeményen kérjük feltüntetni: *A tudományok kertje*

NAGYKÁROLY

Kisváros, nagy örökséggel

Nagykároly azok közé a csendes alföldi kisvárosok közé tartozik, ahová az ember szívesen rejtőzik a mindennapok zaja és fáradtságai elől. A város számos olyan kultúrtörténeti jellegzetességgel bír, amelyeket rövid idő alatt, kevés utánajárással bárki felfedezhet.

A nagykárolyi gróf Károlyi család régi otthona, a nemrégiben teljes egészében felújított, neogótikus várkastély egész évben várja a látogatókat. Az impozáns épület helyet ad három állandó (egy helytörténeti, egy korabeli enteriőr- és egy vadászati), valamint több időszakos tárlatnak, ezenfelül kulturális rendezvények egész sorával várja a tartalmas ki kapcsolódásra vágyókat.

A kastély és a múzeum nyitvatartási programja: kedd-vasárnap 9-17 óra.

